

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SKRIVELSE

2020-06-16

Ärendenr:

NV-05336-19

Behovet av grytanlagsprov med levande grävling

Redovisning av regeringsuppdrag

2020-06-16

Innehåll

SAMMANFATTNING	6
1. UPPDRAGET OCH DESS GENOMFÖRANDE	7
2. BAKGRUND	9
2.1 Tidigare utredningar	9
2.2 Gällande bestämmelser	10
2.3 Så bedrivs grytanlagsproven idag	11
3. FÖR- OCH NACKDELAR MED GRYTANLAGSPROV MED LEVANDE GRÄVLING	15
3.1 Inledning	15
3.2 Grytanlagsprovets betydelse för hundavelsverksamheten	17
3.3 Grytanlagsprovets betydelse för grytjakten	21
3.4 Grytanlagsprovets betydelse för bekämpning av smittsamma djursjukdomar	23
3.5 Grytanlagsprovets betydelse för eftersök av skadat vilt	25
3.6 Grytanlagsprovets betydelse för bekämpning av främmande arter	26
3.7 Lidande för de inblandade djuren	26
4. ALTERNATIVA METODER	30
4.1 Inledning	30
4.2 Attrapper	30
4.3 Andra levande djur	31
4.4 Inga grytanlagsprov alls	32
5. KONSEKVENSANALYS	34
5.1 Utgångspunkter för konsekvensanalysen	34
5.2 Nuläget samt "nollalternativet"	35
5.3 Konsekvenser om grytanlagsprov med levande grävling inte skulle tillåtas	37
6. JÄMFÖRELSE MED ANDRA LÄNDER	43
6.1 Inledning	43
6.2 Danmark	43
6.3 Norge	43
6.4 Finland	44
6.5 Tyskland	44
6.6 Storbritannien	44

6.7	Sammanfattning	45
7.	SLUTSATS	46
8.	KÄLLFÖRTECKNING	48

Sammanfattning

Naturvårdsverket och Jordbruksverket konstaterar att grytjakt kan vara ett viktigt verktyg vid bekämpning av främmande arter samt vid eftersök av skadat grytleivande vilt. Ur ett samhällsperspektiv är det således angeläget att det även i framtiden finns lämpliga hundar för grytjakt. Det har dock inte framkommit något som visar att grytanlagsproven med levande grävling skulle vara ett bättre redskap för att få fram lämpliga grythundar än en alternativ metod, såsom användning av attrapper eller grytjaktprov. Naturvårdsverket och Jordbruksverket har inte heller i övrigt sett att det finns några risker för tydliga negativa samhällsliga effekter om användning av levande grävling vid grytanlagsprov inte längre skulle vara tillåtet.

Mot bakgrund av att det konstaterats att det föreligger en påtaglig risk för lidande hos grävlingar som används vid grytanlagsprov, och med beaktande av att vi inte har funnit några tillräckligt tungt vägande skäl för att grytanlagsprov med levande grävling ska få fortgå, anser Naturvårdsverket och Jordbruksverket att det inte är motiverat med ett fortsatt undantag från huvudregeln om förbud mot att utsätta djur för lidande. Grytanlagsproven med levande grävling bör således fasas ut.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket anser att användning av levande grävling vid grytanlagsprov bör fasas ut under en övergångsperiod om cirka fem år, för att det ska finnas tid för fortsatt utveckling och testning av alternativ.

1. Uppdraget och dess genomförande

Regeringen beslutade den 27 juni 2019 att ge Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) i uppdrag att tillsammans och efter att ha inhämtat synpunkter från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) utreda behovet av grytanlagsprov med levande grävling för att klarlägga i vilken utsträckning det fortfarande finns intressen som motiverar att grytanlagsprov med levande grävling ska få ske. I uppdraget ingår att

1. beskriva för- och nackdelar med grytanlagsprov med levande grävling, inklusive hur proven påverkar grävlingarnas välfärd,
2. utreda om det finns alternativa metoder till att använda levande grävlingar i grytanlagsprov,
3. bedöma vilka konsekvenser det skulle få om det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling, och
4. redogöra för regelverket för grytanlagsprov i ett lämpligt urval av länder där grytjakt förekommer på ett sätt som är jämförbart med svenska förhållanden.

Enligt uppdraget ska synpunkter och erfarenheter inhämtas från andra myndigheter, universitet och högskolor samt intresseorganisationer. En bedömning av grävlingarnas lidande vid proven ska vid behov inhämtas från Sveriges lantbruksuniversitets (SLU) vetenskapliga råd för djurskydd. Uppdraget ska samordnas av Naturvårdsverket och redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 juli 2020.

Genomförandet av uppdraget har samordnats i ett projekt av Naturvårdsverket med en utsedd styrgrupp bestående av medlemmar från både Naturvårdsverket och Jordbruksverket.

Samråd har hållits vid ett tillfälle med SLU, SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd, Nationella viltolycksrådet, Djurens Rätt, Djurskyddet Sverige, Föreningen Jaktkritikerna, Jägarnas Riksförbund, Svenska Djurskyddsföreningen, Svenska Grythundklubben, Svenska Jägarförbundet, Svenska Kennelklubben och Sveriges Veterinärförbund. Därutöver har även SVA, Trafikverket, länsstyrelserna, Institutionen för fysik, kemi och biologi vid Linköpings universitet, Naturskyddsföreningen samt Världsnaturfonden WWF varit inbjudna till samråd. Flera av samrådsaktörerna har inkommit med kompletterande skriftliga yttranden.

Yttrande har inhämtats från SVA angående grytanlagsprovets och grytjaktens betydelse för bekämpning av smittsamma djursjukdomar, samt från SLU:s

vetenskapliga råd för djurskydd angående grävlingarnas lidande vid grytanlagsprov med levande grävling.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket har under uppdragets gång haft dialog med Regeringskansliet, Näringsdepartementet.

Uppdraget har genomförts av Andreas Ahlén, Annica Forsberg (t.o.m. den 31 december 2019) och Per Risberg (fr.o.m. den 3 februari 2020) på Naturvårdsverket, samt Johannes Erlandsson, Christina Lindgren och Anna Tilly på Jordbruksverket. Projektledare har varit Ulrika Gunnesby, Naturvårdsverket.

2. Bakgrund

2.1 Tidigare utredningar

Grytanlagsprov med levande grävling används för att testa jakthundars egenskaper och lämplighet för grytjakt efter grytlevande vilt, såsom grävling, räv eller mårddhund. Provet genomförs i ett provgryt där grävlingen hålls i en bur, s.k. kittel, medan hunden arbetar i grytet och dess arbete bedöms genom olika moment. Användning av levande grävling vid proven har utretts flera gånger tidigare. Jordbruksverket ansåg vid redovisning av uppdrag 1993 att verksamheten kan anses vara förenlig med då gällande djurskyddslagen under förutsättning att vissa specifika krav uppfylls¹. När Jordbruksverket utredde frågan på nytt 1999 bedömde verket att grävlingen med stor sannolikhet utsätts för stress och psykiskt lidande vid provverksamheten. Verket ansåg då att behovet av grytjakt inte står i proportion till det lidande som grävlingar utsätts för vid deltagande i grytanlagsprov, och föreslog därför att prov med levande djur i gryt eller provgryt bör förbjudas.²

SVA fick i sin tur i uppdrag 2001 att utföra en studie av grävlingarnas situation i samband med grytanlagsprov, samt bedöma om verksamheten är förenlig med djurskyddslagstiftningen. Studien visade att grävlingarna upplever viss stress i samband med proven, som visade sig genom förändringar i hjärtfrekvens, kroppstemperatur, kortisolhalter och beteende. Grävlingarna uppvisade bl.a. tydligare tecken på oro och ett mer aggressivt beteende efter situationer i grytet. SVA ansåg emellertid att proven trots detta kan vara förenliga med den tidens djurskyddslagstiftning, men konstaterade att verksamheten så som den i praktiken bedrivs sannolikt inte är förenlig med lagstiftningen.³

Svenska Kennelklubben vidtog med anledning av SVA:s studie flera förbättringsåtgärder vid genomförande av grytanlagsproven.

Såväl Jordbruksverket som SVA yttrade sig 2006 över frågan om betydelsen av grytjakt för bekämpande av smittsamma djursjukdomar. Jordbruksverket fann att ett förbud mot grytjakt inte skulle medföra några negativa konsekvenser för bekämpandet av rabies, tuberkulos, rävens dvärgbandmask, rävs-kabb eller andra sjukdomar. Om dessa sjukdomar skulle behöva bekämpas finns fullgoda alternativ i form av andra jaktformer, vaccinationsprogram och avmaskningsrutiner. Verket

¹ Jordbruksverkets beslut, 1993-04-28, dnr. 34-2919/91.

² Jordbruksverkets beslut, 1999-06-16, dnr. 34-1678/99.

³ Statens veterinärmedicinska anstalts yttrande, 2004-02-26, dnr. 332/99, samt studie Fysiologiska reaktioner och beteende hos grävlingar i grytanlagsprov och i andra situationer, Jo2004/468.

hade inte funnit någon dokumenterad erfarenhet av grytjakt för sjukdomsbekämpning⁴. SVA ansåg att grytjakten har liten betydelse som ensam jaktmetod för bekämpandet av smittsamma djursjukdomar, men menade att metoden bör beaktas vid tillfällen där en lokal sjukdomsdrabbad population bör decimeras⁵.

I betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) ansåg utredaren mot bakgrund av SVA:s studie att de grävlingar som används vid träning och testning av grythundar för grytjakt utsätts för stress. Utredaren ifrågasätter dels att denna användning behövs, dels att användningen är tillåten då den utsätter grävlingen, och ibland även hunden, för lidande. Utredaren ansåg att denna användning av grävling inte kan anses vara förenlig med då gällande djurskyddslagstiftning eftersom den utsätter grävlingen för lidande. Utredaren ansåg därför att denna användning av grävling ska fasas ut.

I förarbetena till nu gällande djurskyddslagstiftning anser regeringen i likhet med utredaren 2011 att användning av levande grävling vid grytanlagsprov kan ifrågasättas med hänsyn till det lidande som provet innebär för grävlingen och eventuellt också för hunden. Regeringen bedömer därför vidare att proven står i strid med det förbud mot lidande vid prov som regeringen enligt förarbetena föreslår ska införas, och som numera gäller. Med hänsyn till att befintligt underlag är gammalt och att inget nytt presenterats i utredningen anser regeringen att det behöver utredas i vilken utsträckning det fortfarande finns intressen som motiverar att grytanlagsprov med levande grävling får ske. Till dess att frågan utretts och regeringen återkommit med ett eventuellt nytt ställningstagande bedömer regeringen att det bör vara tillåtet att utföra grytanlagsprov med levande grävling. Grytanlagsproven undantas därför tillsvidare från förbudet mot lidande vid prov.⁶

Mot denna bakgrund har Naturvårdsverket och Jordbruksverket nu tillsammans fått i uppdrag att utreda i vilken utsträckning det finns samhällseliga intressen som motiverar att grytanlagsprov med levande grävling ska få utföras.

2.2 Gällande bestämmelser

Av 3 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192) följer att det är förbjudet att, på ett sådant sätt att djur utsätts för lidande, träna djur för eller använda djur vid tävlingar eller prov. Bestämmelsen får anses skydda både grävling och hund vid såväl träning som tävling eller prov, genom förbudet mot att utsätta djur för lidande vid träning av djur eller vid användning av djur vid tävling eller prov. Av samma

⁴ Jordbruksverkets yttrande, 2006-02-22, dnr. 34-4103/04.

⁵ Statens veterinärmedicinska anstalts yttrande, 2006-02-01, dnr. 2006/24.

⁶ Prop. 2017/18:147, s. 136 f.

bestämmelse framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot att träna djur för eller använda djur vid prov på ett sådant sätt att de utsätts för lidande. Bestämmelsen är en utvidgning av tidigare förbud till att omfatta ett förbud också mot att utsätta djur för lidande i samband med träning för eller användning vid prov. Med prov menas en verksamhet där test utförs för att se om djur har uppnått en viss nivå av förmåga. Gränsen för vad som är att betrakta som tävling och prov med djur är flytande. Tävlings- och provverksamhet förändras också över tid och nya tävlingar och prov tillkommer medan andra sådana verksamheter försvinner.⁷ Bestämmelsen omfattar grytanlagsprov för jakthundar i vilka levande grävling används, men genom bemyndigande har regeringen föreskrivet att förbudet inte ska tillämpas vid grytanlagsprov. Undantaget regleras i 3 kap. 8 § djurskydds-förordningen (2019:66).

Undantaget i djurskyddsförordningen ges specifikt för grytanlagsprov. Med stöd av 16 a § jaktförordningen (1987:905) får däremot hundar som är lämpade för ändamålet användas för jaktträning och prov under hela året i gryt som är särskilt iordningställda för ändamålet. Paragrafen öppnar således upp för att hundar även får användas vid jaktträning i provgryt, något som skiljer sig mot det undantag från djurskyddslagen som följer av djurskyddsförordningen som enbart ger undantag för själva grytanlagsproven. Å andra sidan reglerar djurskyddslagen uttryckligen träning inför prov och inte inför jakt men det finns en oklarhet kring om även jaktträning omfattas av regleringen. Om så är fallet uppfattar Naturvårdsverket och Jordbruksverket det som att det finns en motstridighet kring bestämmelsen i jaktförordningen, jämfört med reglerna i djurskyddslagen.

2.3 Så bedrivs grytanlagsproven idag

Grytanlagsproven genomförs enligt Svenska Kennelklubbens (SKK) regelverk för grythundsarbete⁸. Regelverket är framtaget gemensamt av de berörda klubbarna och SKK och har sedan fastställts av SKK. Av detta regelverk framgår bland annat att grytanlagsprovet används till tax och terrier. Hund som tillhör medlem i Svenska Grythundklubben (SGK), Svenska Taxklubben (SvTK) eller Svenska Terrierklubben (SVTeK) med underliggande klubbar har rätt att delta i proven. Hundförare ska vara medlem inom SKK-organisationen eller i motsvarande utländsk kennelklubb. Hunden ska ha uppnått en ålder av tolv månader. Proven anordnas framförallt av de tre ovan nämnda klubbarna.

Hundarna kan få följande resultat på anlagsproven:

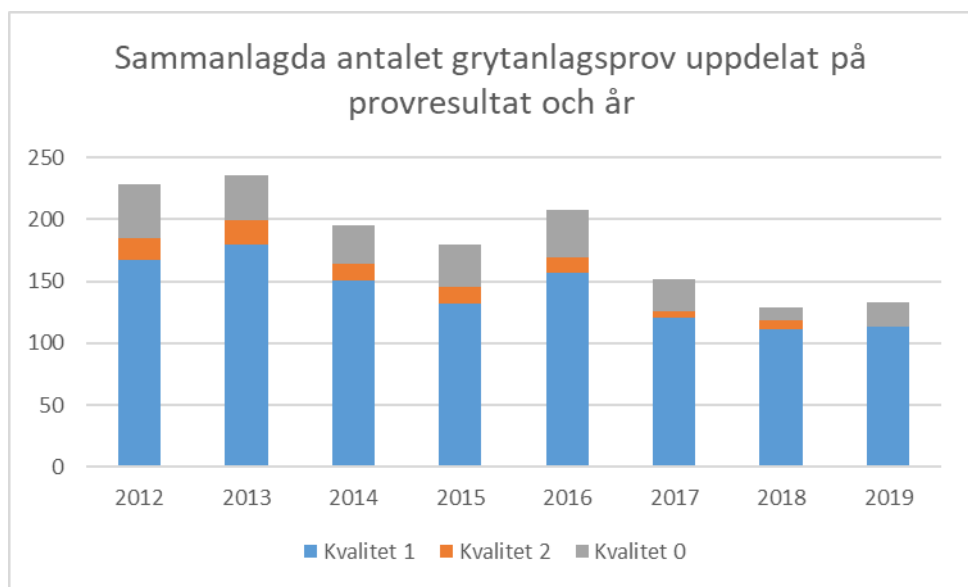
⁷ Prop. 2017/18:147, s. 291.

⁸ Svenska Kennelklubbens Regler för grythundsarbete, <https://www.skkl.se/globalassets/dokument/prov-och-tavling/regler-for-grythundsarbete-t38.pdf>.

Kvalitet 1: motsvarar godkänt anlagsprov
 Kvalitet 2: motsvarar godkänt karaktärsprov (provformen för tax)
 Kvalitet 0: motsvarar "ej godkänd" eller "grovt fel"

Får man "Kvalitet 1" och "Kvalitet 2" innebär det att ens hund har blivit godkänd, medan "Kvalitet 0" innebär att hunden inte fått godkänt vid provet. Hund som vid två tillfällen tilldelats "Grovt fel" får inte delta i fler prov. "Grovt fel" ska tilldelas hund vars beteende visar en oacceptabelt hög och okontrollerbar aggressivitet eller skärpa. Hund som får "godkänt" på anlagsprovet har inte rätt till ytterligare start.

Nedan tabell visar på antalet grytanlagsprov och andelen av de olika uppnådda kvaliteterna per år.

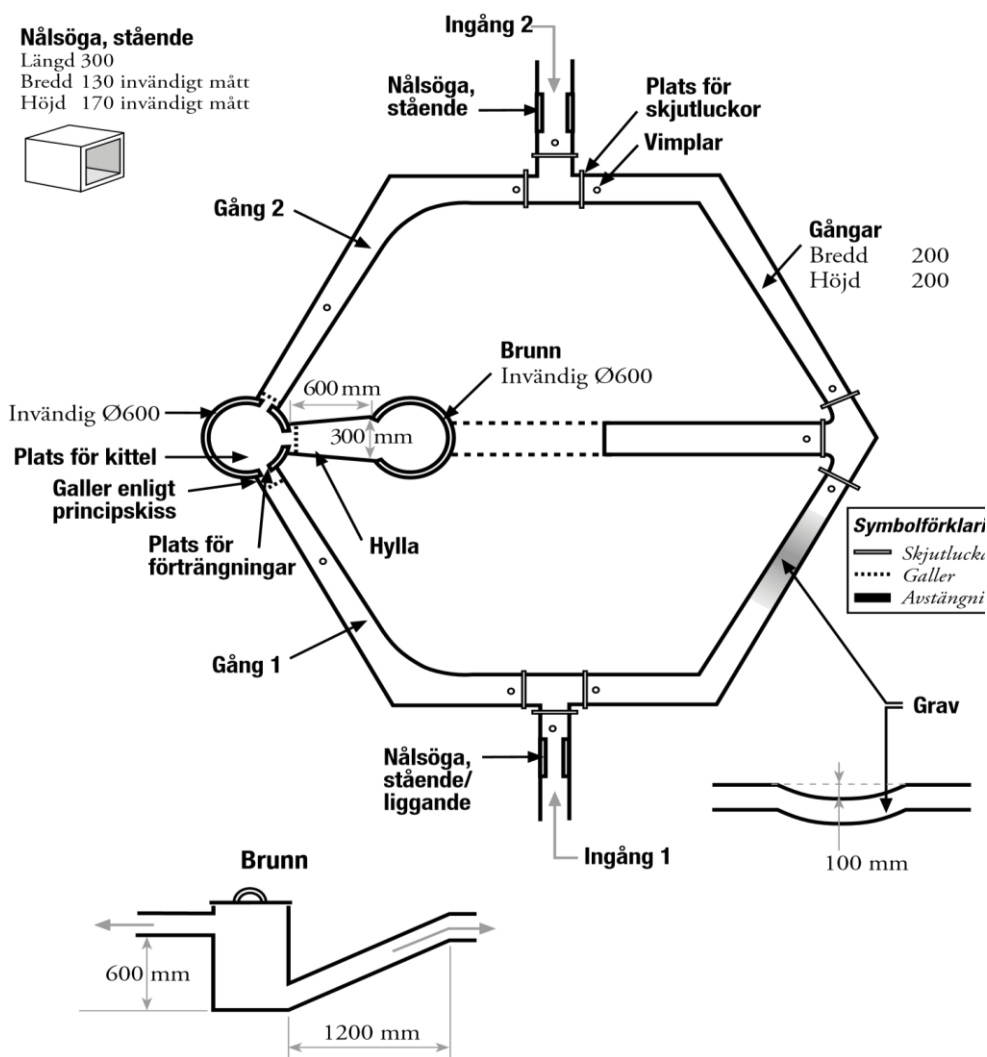
Källa: Statistik från SKK, personligt meddelande.

SKK:s regelverk omfattar även hur provgrytet ska vara utformat, materialval m.m. Provgrytet ska innan det används för prov mätas in och godkännas av två grytprovsdomare. Godkännande av provgryt meddelas skriftligen av domarna till respektive specialklubbs styrelse.

Vid varje provtillfälle för grytanlagsprov ska det finnas en representant för den arrangerande specialklubben (framförallt SGK, SVTeK eller SvTK), en representant för den organisation eller lokalklubb som arrangerar provet samt en domare. Representanten för specialklubben ansvarar bland annat för ordningen under provet, att ID-kontroll sker på hund som ska prövas samt att katalog och resultatlistor upprättas. Representant från arrangerande organisation eller lokalklubb ansvarar bland annat för att provgrytet är godkänt enligt reglerna för inmätning av provgryt samt provgrytets skick, detta inspekteras även tillsammans med domaren. Representanten från arrangerande organisation eller lokalklubb ansvarar även för att en särskild plats finns utsedd för vilande grävling, samt att

denna plats hålls fri från människor och hundar. Domarens uppgifter är bland annat att inspektera provgrytet och ge anvisningar till hundföraren kring provet. Domaren bedömer även, under pågående prov, provdjurets (dvs. grävlingens) lämplighet samt eventuella stresstecken från densamme.

Provgrytet kan vara fast eller mobilt. Det har en kittel där grävlingen hålls och till denna kittel leder tre olika gångar. Dessa gångar är försedda med olika hinder som ska symbolisera de svårigheter som kan möta hunden under jord. En av gångarna har en liggande förträngning (s.k. "nålsöga") och den andra har en stående förträngning. I den tredje gången måste hunden hoppa upp på en hylla för att kunna få kontakt med grävlingen. Provet sker med grävlingen placerad i den vridbara kitteln. Kitteln är placerad inuti en brunn som har en diameter på 0,6 kvadratmeter. Mellan grävling och hund finns det ett galler. Gallret ska bestå av rostfria rör med 6 mm i diameter och dessa rör ska placeras, liggande eller stående, med 10–15 mm mellanrum (se skiss).

Källa: Svenska Kennelklubbens Regler för grythundsarbete.

Under provets gång vrider domaren på kitteln, med grävlingen i, för att styra hålet i kitteln genom vilket grävling och hund möts. Vridning av kitteln samt manövrering av de avskärningar som finns i respektive gång ska ske på ett sådant sätt att domaren ska kunna bedöma hundens arbete under provet. Det som bedöms är bl.a. hundens arbetssätt framme vid provdjuret (grävlingen), jaktlusten, skallgivning och sök. Hur hunden arbetar med kontakt mot gallret under arbetet framför grävlingen, vilka gånger hunden arbetar i, hur ihärdig hunden är, hur skallgivningen är och hur snabbt och intresserat hunden söker upp provdjuret är alla olika faktorer som bedöms. I grytanlagsprovet ser alltså domaren till hundens egenskaper vid en serie olika moment (enligt ett standardiserat protokoll). Bedömningen vid provet ska vara baserad på ett helhetsintryck av hundens prestation, varvid en sammanvägning görs av arbetssätten i de olika momenten.

För grytkaraktärsprovet, som är det grytanlagsprov som görs för tax, gäller liknande tillvägagångssätt, dock med en något annorlunda utformning av provgrytet jämfört med grytanlagsprovet.

Länsstyrelsen är ansvarig för offentlig kontroll av efterlevnad av djurskyddsbestämmelserna vid grytanlagsprov. Naturvårdsverket och Jordbruksverket har inom uppdraget bett länsstyrelserna om att få ta del av kontrollrapporter rörande grävling från de senaste fem åren. Vi har inte fått del av någon kontrollrapport från själva grytanlagsproven, men däremot har kontroller gjorts av grävlingshägnen.

Förutom grytanlagsprov så finns grytjaktprov som genomförs ute i naturen med frilevande grävling som ett alternativt eller kompletterande sätt att bl.a. få en bedömning och officiell meritering av sin hund. Grytjaktprov är ungefär detsamma som grytjakt ute i naturen, men där hunden och arbetet denne utför blir övervakat och bedömt av utbildade domare. Tidigare var det så att för att ha rätt att delta vid ett grytjaktprov var hunden tvungen att ha erhållit ett godkännande vid ett anlagsprov eller karaktärsprov, men specialklubbarna och SKK:s Jakthundkommitté enades om att ta bort detta krav. Den 1 oktober 2019 trädde en ändring av regelverket i kraft och numera kan man starta grytjaktprov utan att först ha erhållit ett godkännande vid ett grytanlagsprov eller karaktärsprov.

Enligt uppgifter från SGK finns det sex till sju grävlingshägn i Sverige som tillhandahåller grytanlagsproven med levande grävling. De flesta hägn har två till tre grävlingar och totalt finns det ca 20–25 hägnade grävlingar som hålls för detta syftet i landet. Enligt uppgifter från landets länsstyrelser finns det 14 beslut om godkända grävlingshägn. Det finns dock inga uppgifter på om samtliga dessa är i bruk, och inte heller om hur många grävlingar de i så fall skulle hålla.

3. För- och nackdelar med grytanlagsprov med levande grävling

3.1 Inledning

Under utredningen har det framkommit både fördelar och nackdelar vad gäller grytanlagsprovet i sin nuvarande form, där man använder sig av en levande grävling som provdjur i kombination med ett provgryt. Det finns flera exempel på att faktorer som lyfts fram som fördelar av en aktör samtidigt har lyfts som nackdelar av en annan.

3.1.1 Fördelar som förts fram om grytanlagsproven

Följande argument har framförts gällande fördelar med grytanlagsproven.

Grytanlagsprovet innebär en form av oberoende dokumentation över att hunden kan förväntas ha vissa egenskaper. Detta kan vara värdefull information när man väljer föräldradjur inom avelsarbetet med grythund. Resultatet från grytanlagsprovet kan utgöra hela eller del av ett underlag när någon gör ett avelsurval. Förutom inom avelsarbetet kan de vid grytanlagsprovet dokumenterade egenskaperna hos en hund, eller hos förfäder till en hund, vara värdefull information när man som köpare ska välja en hund som man planerar att ha till grythundsarbete. Att köpa en valp eller otränad hund, oavsett ålder, innebär inte enbart en ekonomisk investering utan även en investering i tid för att träna valpen eller hunden till det man har avsett att använda den till. Grytanlagsprovet kan då utgöra ett underlag för om en hund kan förväntas ha de egenskaper som man söker hos hunden. Dessutom kan det beteende som hunden uppvisar vid provet även innebära att man kan sortera bort överdrivet aggressiva och okontrollerbara hundar innan de kommer ut i en reell jaktsituation där de kanske skulle komma att uppvisa samma olämpliga beteende. Genom att en sådan hund inte tillåts komma ut i en riktig jaktsituation kan man undvika risken för lidande vad gäller både hund och grävling samt andra vilda djur som hunden skulle ha stött på i naturen.

Om man sätter grytanlagsprovet i relation till grytjaktprovet, innebär grytanlagsprovet att man kan utföra fler prov på samma tid jämfört med grytjaktprovet. Vad gäller grytanlagsprov hinner man pröva ca fyra hundar på den timme som grävlingen hålls i kitteln, jämfört med grytjaktprov där man normalt sett endast hinner med en hund per dag. Eftersom det krävs ett större arrangemang kring grytjaktproven, har det framförts att det finns en risk att färre hundar kommer att testas om grytanlagsproven tas bort.

Grytanlagsproven kan också innebära en fördel jämfört med grytjaktproven vad gäller att få fram ett jämförbart omdöme av vissa egenskaper hos en hund. Detta eftersom provsituationerna vid grytanlagsproven är mer identiska för de hundar som provas. I naturen (grytjaktproven) är det fler variabler, såsom t.ex. variationer i terrängen. Den större variationen som grytjaktproven innebär, jämfört mot grytanlagsproven, kan antas sänka säkerheten för arvbarheten i de egenskaper som man bedömer vid proven.

Ytterligare en aspekt är att det kan vara positivt med tillgång till konstkitel med levande grävling för att kunna träna in unga hundar. Grytanlagsproven och träning inför dessa är vidare en aktivitet som bidrar till attraktionen för att kunna samla unga och/eller nya jägare och bidra till en god kultur inom den aktuella jakttypen.

3.1.2 Nackdelar som förts fram om grytanlagsproven

Under utredningens gång har det framförts flera nackdelar med grytanlagsproven i dess nuvarande form. Den vanligast framförda nackdelen är grävlingarnas konstaterade lidande vid proven (och träningarna).

När det gäller de dokumenterade egenskaperna hos en hund vid ett grytanlagsprov är det tveksamt vilket värde dessa har för vidare användning vid ett avelsurval. Detta beror på flera olika faktorer, t.ex. att provet inte är standardiserat. Det innebär att eftersom grävlingen betar sig olika vid olika provtillfällen är variablerna för stora för att det ska ge något resultat som går att jämföra olika hundar emellan. Det sker inte heller någon gradering av det resultat som fås från provet. Förutom detta finns det frågetecken kring vad det är för resultat som faktiskt erhålls från ett test där man använder sig av ett mer eller mindre tamt⁹ provdjur som sitter i en kittel vilken manövreras av en människa. Man frågar sig hur jaktlik situationen blir och om det inte är det beteendet och de egenskaperna som hunden visar upp vid en mer jaktlik eller vid en reell jaktsituation, med ett vilt djur, som man egentligen vill göra avelsurvalet på.

Det finns inget underlag som visar att man med hjälp av grytanlagsprovet faktiskt sorterar bort överdrivet aggressiva och okontrollerbara hundar. Det finns heller inget underlag som visar att det inte lika gärna skulle kunna bli motsatt förväntat resultat genom att använda sig av grytanlagsprov med levande grävling som att inte göra det. Det finns tveksamheter kring att låta hunden ha kontakt med en mer eller mindre tam grävling, och även kring de förhållanden som ett provgryt med ett galler mellan hund och grävling innebär. En tam grävling i en konstkitel betar sig annorlunda än vad en vild grävling gör. Det finns därmed en risk att man "lurar" hunden att tro att grävlingen har ett visst beteende, och att hunden vid en

---

⁹ Med tam grävling avses i det här sammanhanget en hägnad grävling som kan vara mer eller mindre tam.

jaktsituation sedan läser av grävlingen fel, vilket kan antas öka risken för skada på båda eller något av djuren. Gallret gör att djuren inte kan skada varandra. De erfarenheter som ett grytanlagsprov, eller träning med hund i konstkittel med levande grävling, ger hunden kan även antas öka risken för att hunden vid en jaktsituation beter sig mer närgånget och aggressivt mot den vilda grävlingen, eftersom hunden inte har lärt sig att ha respekt för grävlingar.

Vid användning av grävlingen i kitteln utsätts denne för upprepad stress och lidande. Att grävlingen vid ett prov eller en träningssituation kan se lugn ut, vilket ibland framförs som argument mot att den skulle vara stressad, betyder inte per automatik att den verkligen är lugn. Reaktionen kan t.ex. bero på en passiv stresshantering, alternativt det tillstånd som kallas inlärld hjälplöshet när djuret inte kan kontrollera eller undvika en obehaglig situation.

En del grythundsjägare vill ha sina hundar ”grävlingssrena”. Med detta menas att de inte vill att hunden ska få upp något intresse för grävling, utan de vill t.ex. enbart jaga räv med sin hund. Både jaktsättet och hundens arbete vid jakten skiljer sig åt vid dessa båda jaktformer. Detta gör att för dessa hundar och hundförare är grytanlagsproven i sin nuvarande form, med levande grävling som provdjur, inte ett bra alternativ.

En begränsning med grytanlagsprovet i dess nuvarande utformning är att endast ett litet antal hundar kan testas per dag, och att den publika tillgängligheten begränsas.

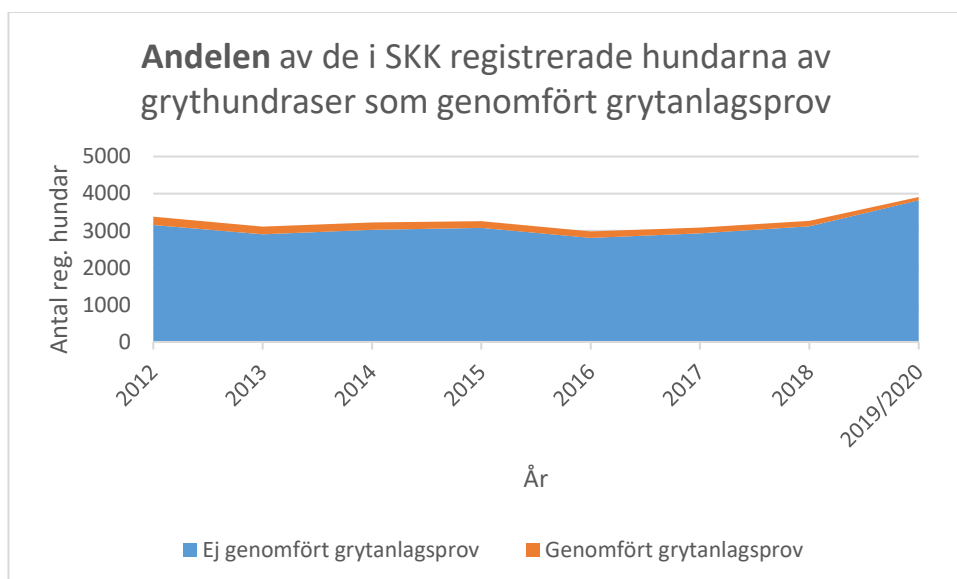
En annan framförd nackdel med det nuvarande systemet, där man använder sig av hägnade grävlingar, är risken för inavel bland det begränsade antalet grävlingar som hålls i fångenskap. Grävlingarnas livskvalitet när de hålls i hägn har också ifrågasatts.

3.2 Grytanlagsprovets betydelse för hundavelsverksamheten

De raser där grytanlagsprovet kan ha betydelse för avelsverksamheten är de som används inom grythundsjakten. Dessa är, enligt uppgift från SKK och SGK, raserna borderterrier, släthårig foxterrier, parson russell terrier, tysk jaktterrier, jack russell terrier och tax. Liksom inom de allra flesta raser förekommer det olika användningsområden, inkluderat rena sällskapshundar, för de olika individerna inom en och samma ras. Det är uppskattningsvis endast en mindre andel av det totala antalet hundar av grythundras som används till just grythundsjakt.

En stor del, men inte alla, hundar i Sverige registreras hos SKK. Detta gäller även hundar av grythundras. För att kunna göra en uppskattning om hur stor andel av hundarna av grythundras som genomgår ett grytanlagsprov har Naturvårdsverket

och Jordbruksverket använt siffror från SKK över antalet registrerade individer av grythundraserna och antalet genomförda grytanlagsprov. Detta kan ge en uppfattning om hur vanligt förekommande det är att göra grytanlagsprov. Det bör således också, till viss del, spegla vilken betydelse grytanlagsproven kan antas ha, eller inte ha, för hundavelsverksamheten inom grythundsaveln. Under åren från och med 2012 till och med början av 2020 har det genomförts totalt 1 367 grytanlagsprov. Under samma tidsperiod har det i SKK registrerats 24 835 nya hundar av grythundraser. Förutom felmarginalen att alla hundar inte registreras i SKK är det också en förskjutning på siffrorna på det sättet att det inte är de nyregistrerade hundarna för ett visst år som, normalt sett, också är aktuella för att genomgå provet under samma år. Sätter man trots det dessa sammanlagda siffror i relation till varandra, har under denna tidsperiod uppskattningsvis ca fem procent av de i SKK registrerade hundarna av grythundraser genomfört grytanlagsprov.

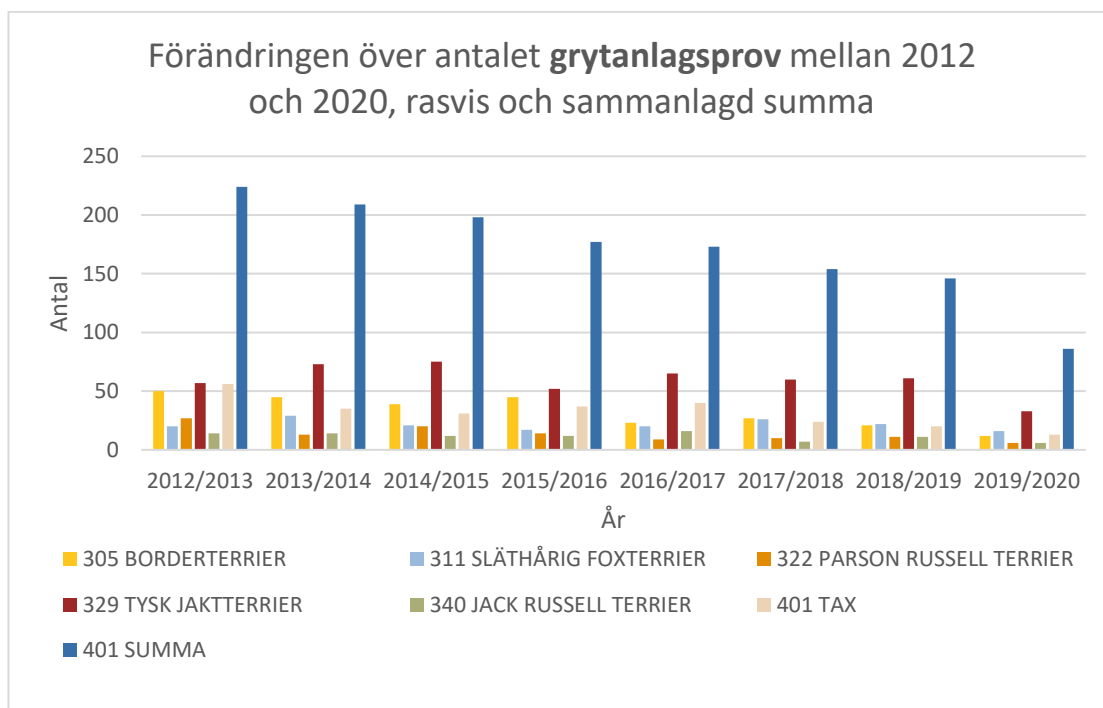

Källa: Statistik från SKK, personligt meddelande.

Det genomsnittliga antalet grytanlagsprov som gjorts i Sverige under tidsperioden 2012 till och med första delen av 2020 har i genomsnitt varit ca 170 per år.

Av tabellen på nästa sida framgår förändring i antalet genomförda grytanlagsprov genom åren. Det man kan utläsa är att det har skett en minskning av antal genomförda grytanlagsprov.

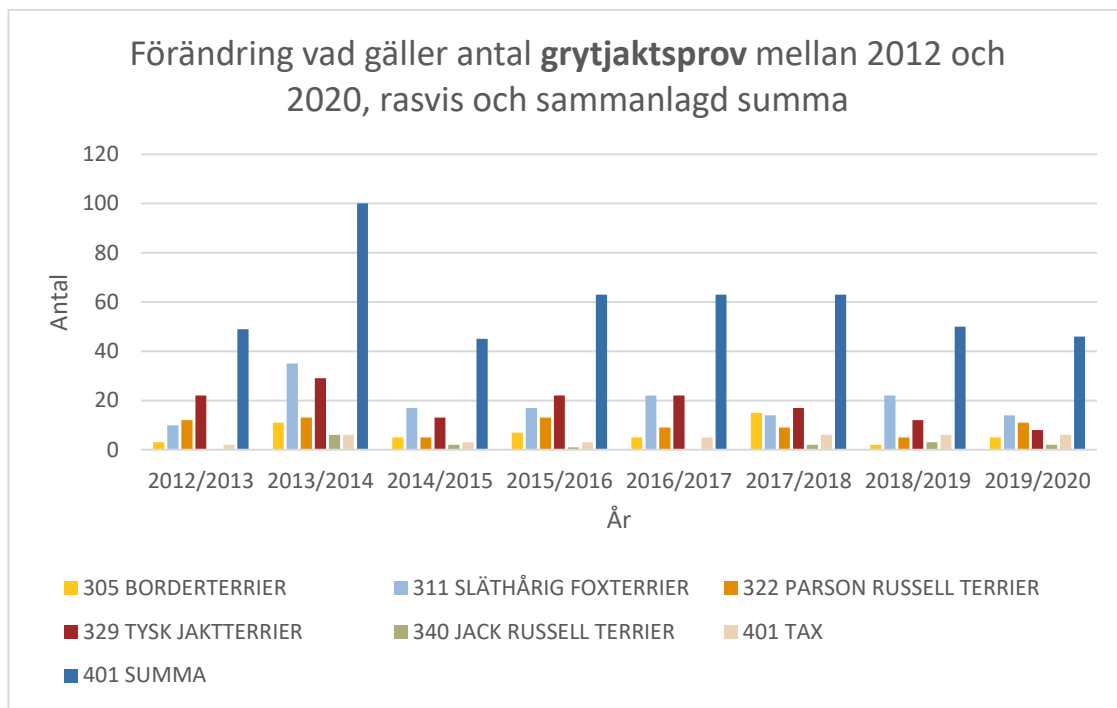

Källa: Statistik från SKK, samt personligt meddelande.

Tidigare, fram till den 1 oktober 2019, var det krav på genomfört grytanlagstest med levande grävling och med resultatet godkänt för att man skulle få lov att utföra grytjaktprov med sin hund. Detta innebar att en hundägare som ville ha sin hund meriterad med ett grytjaktprov var tvungen att introducera hunden för grävling, även i de fall ägaren ville att hunden skulle vara ointresserad av grävling. Detta tvingande krav är dock borttaget och man kan numera välja om man vill göra grytanlagsprov eller inte med sin hund som man önskar låta pröva vid ett grytjaktprov.

Vad gäller grytjaktprov är medelantalet 59 prov per år, räknat på det antal prov som gjorts i Sverige under åren 2012–2020. Det har mellan åren varit en relativt stadig siffra och man kan inte se att det är en trend som tydligt ökar eller minskar. Tabellen på nästa sida visar antalet grytjaktprov som genomförts per år.

Källa: Statistik från SKK, samt personligt meddelande.

Det har framförts att anlagsproven är en av pusselbitarna som används i avelsarbetet, och att det därmed också är av vikt att det införs en övergångsperiod ifall grytanlagsproven i sin nuvarande form, dvs. med levande grävling, skulle förbjudas. Detta för att få möjlighet att ta fram alternativ till grytanlagsproven. Det anses dessutom viktigt att kunna använda metoderna parallellt under en tid för att kunna utvärdera nya metoder jämfört med nuvarande metod. Skulle det inte ges möjlighet till en övergångsperiod kan det innebära en risk för att avelsmaterialet för arbetande grythundar kommer att påverkas negativt under den tid som går innan man har lyckats få fram bra ersättningsmetoder.

Hur stort bidrag som informationen från grytanlagsproven ger när man gör sitt avelsurval är svårt att uppskatta enligt bl.a. SKK, detta eftersom det är flera aspekter som spelar in när man gör sitt avelsurval.

Det finns flera faktorer som talar mot att grytanlagsproven skulle ha någon större betydelse för hundavelsverksamheten vad gäller grythundraserna i stort. En sådan faktor är att det endast utförs en begränsad andel grytanlagsprov per år i relation till det antalet grythundar som finns. Det har även under utredningens gång framförts åsikter om att i fall man vill avla på en viss eller vissa jakttegenskaper så är det just vid den typen av jakt, eller i situationer som i mesta möjliga mån liknar denna jaktform, som man kan få en uppfattning om hundens egenskaper, bedöma dessa egenskaper och därefter göra avelsurval. Provsituationens korrelation med en verklig jaktsituation i naturen är diskutabel när det gäller grytanlagsprovet i dess

nuvarande utformning. Ser man till värdet av likheterna med en reell jaktsituation, kan proven antas ha ett begränsat värde som urvalsgrund för avel med hänsyn till de jakttegenskaper man önskar hos en hund som är tänkt att användas för att jaga grävling i gryt med. Förutom att situationen i konstskitteln av vissa inte anses vara jaktlik, finns också olika aspekter med att grävlingen som används vid provet är ett mer eller mindre tamt djur, t.ex. att hunden känner av detta och därför inte betar sig på ett sätt som den hade gjort om den skulle möta en vild grävling. Därmed kan man ifrågasätta om det man ser av hundens arbete vid ett anlagsprov verkligen säger något om hur hunden faktiskt skulle prestera och vilka egenskaper den skulle uppvisa vid en verklig grävlingsgrytjakt, något som kan antas vara det som är syftet med grytanlagsproven.

Att det inte går att standardisera hur själva provdjuret betar sig, bidrar också till att det är diskutabelt vilket värde det resultat som man får fram vid ett anlagstest faktiskt har och om det går att förlita sig på resultatet vid ett avelsurval. Grävlingarna, även en och samma individ, kan vid olika provtillfällen bete sig olika, och därav blir också den situation som hundarna utsätts för inhomogen.

Om man vill ha en grythund som inte visar något intresse för att jaga grävling, om man t.ex. vill att hunden enbart ska jaga räv, finns det flera olika aspekter med grytanlagsprovet i dess nuvarande form. Grytjakt efter grävling respektive räv sker på olika sätt, och därmed är det också olika typer av beteende hos hunden som önskas. Om man arbetar på att hålla sin hund ointresserad av grävling, kan det antas att man inte vill testa sin hund i ett grytanlagstest med levande grävling och därmed riskera att hunden får upp ett intresse för grävling. För denna kategori grythundar är det troligt att grytanlagsprovet i sin nuvarande form har liten eller ingen betydelse ur avelssynpunkt.

3.3 Grytanlagsprovets betydelse för grytjakten

Anlagsprov är till för att bedöma hundars förmåga och lämplighet för ett givet ändamål, i detta fall grytjakt efter grävling. Att provet genomförs i ett särskilt konstruerat gryt möjliggör för förare och domare att se hur hunden agerar i givna situationer. Provet ger en möjlighet att bedöma hur hunden agerar inför jaktobjektet, men också hur hunden hanterar olika former av fysiska hinder. Det är viktigt ur jaktetisk synpunkt att hunden inte är för aggressiv mot grävlingen samtidigt som jaktformen ställer krav på att hunden kan konfrontera grävlingen så att den inte flyttar sig i grytet. Detta för att jägaren ska kunna gräva sig ner på rätt plats och få skottläge på grävlingen. Vid jakt i gryt efter andra arter kan kraven på hunden och dennes önskade arbetsätt vara annorlunda. Vid t.ex. jakt efter räv och mink ska hunden sträva efter att få ut villebrådet ur grytet så att det exponeras för jägaren ovan jord. De olika typerna av grytjakt gör att jägarna oftast vill ha

grythundar som är specialiserade på jakt efter en viss art. För dem som inte vill jaga grävling med sin hund kan man anta att grytanlagsprov, med just grävling som provdjur, får ett begränsat värde. Det har dock framkommit att grytanlagsprovet även kan fungera som ett av flera verktyg för att få en uppfattning om huruvida man har en hund som lämpar sig bäst som förliggare, dvs. en hund som ställer t.ex. grävlingen på en plats i grytet, eller som sprängare, som ser till att t.ex. räven lämnar grytet.

Förutom att grävlingarna används som provdjur vid grytanlagsprov, har det under utredningen framkommit att den mest frekventa användningen av de hägnade grävlingarna och provgryten inte är till grytanlagsproven, utan till att träna och ”jaga in” sina grythundar på främst grävling. Framförallt används grävlingarna för att träna unga eller oerfarna hundar. En annan aspekt som har lyfts fram av grythundsklubb och jägarorganisation är att denna sammankomst, som sker i samband med träning i provgryt och med hjälp av den mer eller mindre tama grävlingen, är en viktig företeelse för att väcka intresse hos unga jägare och för att kunna fostra dessa till bra grythundsjägare.

Den omständigheten att grytanlagsprovet inte är en träning i sig och att det endast pågår under några få minuter, gör att det är svårt att se att ett borttagande av levande grävling vid proven skulle kunna ha annat än en marginell betydelse på själva grytjakten. Vad gäller påståendet att grytanlagsprovet fyller en funktion för att kunna sälla bort överdrivet aggressiva och okontrollerbara hundar, så är denna funktion inte bevisad, men inte heller motsatsen är bevisad. Det har framförts att anlagsprovets funktion för att kunna göra denna sällning blivit sämre sedan man blev tvungen att ha ett galler mellan grävling och hund. Det har även framförts av SKK att det finns en viss risk för större skador på vilt och hundar under grytjakt vid ett eventuellt borttagande av anlagsprovet. Detta på grund av att användningen av olämpliga hundar kan öka. SKK menar samtidigt att dagens uppfödare och grytjägare är väl medvetna om vikten av att avla fram och använda ”lagom” intensiva hundar. SKK menar vidare att det inte finns någon som vill ha sin hund skadad med veterinärkostnader och konvalescenstid som följd. Denna konsekvens bedöms därför vara av mindre betydelse.

Vare sig anlagstest eller grytjaktprov är ett krav för att få använda sig av sin grythund vid jakt. En del använder sig inte av kombinationen hägnad grävling och provgryt, varken för att träna in sina grythundar eller för att göra anlagstest på sina hundar. Det finns olika anledningar till varför en del väljer bort denna kombination. Till exempel hävdas att man kan få fram fel beteende hos hunden när man använder sig av en någorlunda tam grävling för att träna och/eller ”jaga in” hunden. Hunden kan då komma att lära sig ett felaktigt beteende vid ett möte med en grävling som sedan skulle kunna leda till att både fler hundar och fler grävlingar skadas då hunden vid jakten möter en vild grävling som har ett annat beteende jämfört med den tama grävlingen. Förutom att hunden kan ha lärt sig att ”läsa” grävling på ett felaktigt sätt, kan det också finnas risk för att hunden kan ha byggt

upp ett självförtroende vid möte med en tam grävling som sedan gör att den vågar vara tuffare mot den vilda grävlingen än den annars skulle vara eller blir för närgången, och själv råkar illa ut när den vilda grävlingen försvarar sig mot hunden.

3.4 Grytanlagsprovets betydelse för bekämpning av smittsamma djursjukdomar

Utredningen har ingen tydlig bild av hur många rävar, eller för den del grävlingar, som skjuts i grytjakt, men 1975–1992 genomförde viltbiologen Erik R. Lindström en sammanställning där han kom fram till att fyra till fem procent av rävarna sköts vid grytjakt i relation till andra jaktformer. Hur situationen ser ut idag har Naturvårdsverket och Jordbruksverket inga siffror på, men såvitt vi förstår tillhör grytjakt inte den jaktform som används mest för att jaga räv eller grävling.

Efter att SVA hade redovisat sin rapport ”Fysiologiska reaktioner och beteenden hos grävlingar i grytanlagsprov och i andra situationer” till Jordbruksdepartementet remissbehandlade departementet rapporten. Ingen av remissinstanserna kunde närmare redovisa praktiska erfarenheter av grytjakt vid smittbekämpning. I Jordbruksverkets remissvar från 2004 framförs att konsekvenserna från smittskyddssynpunkt av ett förbud mot grytanlagsprov och grytjakt vid rådande sjukdomsläge är obefintliga. Mot bakgrund av de synpunkter som inkommit från olika intressenter, vilka visade på en splittrad uppfattning om betydelse av grytanlagsprov och grytjakt, önskade Jordbruksdepartementet år 2005 att Jordbruksverket skulle utveckla sitt remissvar och kommentera ett antal frågor. Jordbruksverket uppmanades också att inhämta synpunkter från SVA. SVA skrev bland annat att ”tillämpar man bara en jaktmetod kommer man inte åt alla individer och effektiviteten blir inte så hög. Därför är det lämpligt att kombinera olika jaktmetoder, däribland grytjakt, om en stark reduktion av antalet individer önskas. Oavsett metod så stör populationsminskande åtgärder den drabbade djurpopulationen, med risk för ytterligare spridning av sjukdomen som följd. Beroende på sjukdomens natur finns också en risk vid jakt att den verksamma hunden infekteras i samband med jakt på infekterade djur”¹⁰.

Jordbruksverket gjorde också en egen analys av hur viktig grytjakten är för smittbekämpning av sjukdomar, och svarade därefter departementet att verket inte såg några negativa konsekvenser på rabies, tuberkulos, rävens dvärgbandmask, rävs-kabb eller andra sjukdomar vid ett förbud mot grytjakt. ”Att använda jakt som metod för bekämpning av smittsamma sjukdomar innebär risker. Lindström (2001), Donnelly et al (2003) och Roper (2003) visar att decimering av stammar skapar

¹⁰ Statens veterinärmedicinska anstalts yttrande, 2006-02-01, dnr. 2006/24.

tomrum (revirhävande individer försvinner) som medför att djur från smittade områden enklare sprider sig och därmed bidrar till en snabbare spridning av sjukdomen istället för motsatsen. Om dessa sjukdomar skulle behöva bekämpas finns fullgoda alternativ i form av andra jaktformer, vaccinationsprogram och avmaskningsrutiner”.¹¹

Utredningen har bett att få ett nytt yttrande från SVA eftersom det gått lång tid sedan förra yttrandet. SVA skriver i det nya yttrandet att ”sedan 2006, då det förra yttrandet från SVA kom, har sjukdomsbilden för vissa av sjukdomarna rabies, dvärgbandmask, tuberkulos och rävs-kabb förändrats”. I det nya yttrandet betonas också att SVA i skrivelsen från 2006 skrivit att ”grytjakten har liten betydelse som ensam jaktmetod för bekämpande av smittsamma sjukdomar men att metoden bör beaktas vid tillfällen där en lokal sjukdomsdrabbad population bör decimeras”. SVA skriver här efter att ”SVA anser fortfarande att grytjakt med tränade grythundar kan och bör vara ett av flera verktyg som kan behöva användas för att praktiskt jaga eller avliva grytle-vande djur, även med syfte att bekämpa djursjukdomar. Jaktformen kan också vara ett av flera verktyg för att kunna decimera förekomsten av invasiva främmande arter såsom mårddhund och mink, och för skydds-jakt på djur som gräver gryt under byggnader och orsakar sanitär olägenhet”.

Vidare skriver SVA att ”behovet av olika verktyg för att bekämpa smittsamma sjukdomar kvarstår dock, där även grytjakt kan behöva användas. Rabies förekommer fortfarande i framförallt östra Europa liksom tidigare, och då smuggling av hundar och exotiska husdjur förekommer till Sverige finns det fortfarande en risk för att rabies introduceras i landet. Rävns dvärgbandmask har sedan 2011 hittats hos rödräv på fem olika orter, och parasiten finns kvar på åtminstone en av dessa orter vid ett stickprov 2018. I övriga delar av landet har övervakning inte skett efter 2014. Situationen för tuberkulos av bovin typ¹² är oförändrad, sjukdomen har inte påvisats på nötkreatur sedan 1978 och inte heller på frilevande djur. Rävskabb är en endemisk sjukdom som är utbredd över större delen av landet och drabbar främst rödrävar. Den hotade fjällrävspopulationen har drabbats på senare år, och regelbundet ses rävskabb också på lodjur, varg och vildsvin. Ibland ses rävskabb hos mård, bland tamdjur drabbas hundar och i sällsynta fall katter. Omfattningen av smitta förefaller variera, och cykler med högre förekomst i vissa regioner verkar förekomma enligt rapporter från allmänheten till SVA, även om detta inte är kartlagt”.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket anser att man inte bör använda sig av grytjakt även om man skulle vilja skjuta fler rävar eller grävlingar p.g.a. att de bär på någon smittsam sjukdom, i de fall då djuren misstänks bära på sjukdomar som kan överföras till hund. Exempel på sådana sjukdomar är rabies, tuberkulos, rävens

¹¹ Jordbruksverkets yttrande, 2006-02-22, dnr. 34-4103/04.

¹² Tuberkulos hos nötkreatur.

dvärgbandmask och rävs-kabb. Enligt djurskyddslagen ska djur skyddas mot onödigt lidanden och sjukdom. Djurhållaren behöver vid varje enskilt tillfälle bedöma om grytjakten är förenlig med djurskyddslagen.

När det gäller rabies har vaccinering använts mycket framgångsrikt för att bli av med sjukdomen. Vissa djur kan dock behöva avlivas, men det bör kunna ske med någon annan jaktform än grytjakt.

3.5 Grytanlagsprovets betydelse för eftersök av skadat vilt

Som nämnts under avsnittet om grytjakt (avsnitt 3.3) är det viktigt att det finns tillgång till ändamålsenliga hundar som kan söka upp ett skadat grytlemande vilt och markera var detta ligger genom skall, så att jägaren kan fullfölja ett eftersök och avliva det skadade djuret.¹³ Här ställs ännu högre krav än vid vanlig jakt att hunden förmår att ställa det skadade djuret så att jägaren kan gräva sig ner i grytet och komma åt att avliva djuret.

SKK lyfter fram att enligt jaktlagstiftningen krävs det att man gör eftersök av vilt som skadas under jakt, så också av räv och grävling. SKK skriver vidare att huvuddelen av rävar och grävlingar skjuts vid andra jaktformer än grytjakt och en skadad räv eller grävling söker sig som regel snabbt ner i ett gryt. För att kunna fullfölja eftersöket på ett skadeskjutet djur och uppfylla lagens krav behövs väl fungerande grythundar. Det förs ingen statistik över antalet eftersök som görs av skadade djur, så det går inte att säga något om i vilken omfattning grythundar och deras förare genomför sådana eftersök. Grävling och räv ingår inte heller i de viltarter som är anmälningspliktiga vid fordonsolyckor enligt 40 § jaktförordningen.

Utredningen menar dock att en grythund inte per automatik är en fungerande eftersökshund, däremot behövs grythunden om det skadeskjutna djuret drar sig ner till ett gryt och man måste bedriva en form av grytjakt för att kunna komma åt och avliva det skadade djuret. För att en grythund ska fungera som eftersökshund måste den även spårtränas för detta syfte.

En fråga att ställa sig är om det blir ökad skaderisk för hunden att skickas ner i ett gryt efter ett skadat djur. Många hundar får ett annorlunda beteende om de träffar på skadade djur, jämfört med friska. Det skulle kunna innebära en ökad aggressivitet hos hunden, men detta är mycket individuellt. Ett annat frågetecken är hur vanligt förekommande de här insatserna är och hur stor betydelse ett borttagande av själva grytanlagsprovet skulle ha för påverkan på just eftersöket.

¹³ 28 § jaktlagen (1987:259).

SKK, i samförstånd med SGK, har själva beskrivit att de har fullgoda alternativ till ett grytanlagsprov i och med ett utvecklat grytjaktprov och tillgång till erfarenhet från injagning i naturgryt vad avser både avelsurval och injagning av grythund.

3.6 Grytanlagsprovets betydelse för bekämpning av främmande arter

Ett viktigt redskap i förvaltningen av främmande arter är användning av så kallade judasdjur. Judasdjur är ett internationellt vedertaget begrepp som bland annat används inom förvaltningen av främmande arter. Begreppet syftar på individer av invasiva arter som fångas levande, steriliseras och förses med radiosändare för att därefter släppas fria för att leta upp artfränder. Radiosändaren möjliggör att man hittar djuret igen och då kan komma åt de andra djuren. Om detta ska vara möjligt får det inte föreligga risk för att de djur som ska användas som judasdjur skadas på något sätt av hunden. I många fall handlar det om att man erbjuds ett enda tillfälle för att fånga ett judasdjur och det är därför viktigt att man kan vara säker på att hunden inte riskerar att skada viltet samtidigt som hunden ska få stopp på djuret. Man vill inte använda ”sprängare” i sådana här fall, eftersom det ökar riskerna för att djuret kommer undan. Grythundar används ofta vid jakt efter mårddhund. Det finns också säkerställda fynd i landet av tvättbjörn som är en art som kan söka sig under byggnader eller ner i andras gryt om den känner sig jagad. Andra arter som kan bli aktuella i dessa sammanhang och möjligen söka skydd i gryt är näsbjörn (ett fynd i Sverige respektive ett i Norge) och skunk (tillåten som sällskapsdjur i Europa).

3.7 Lidande för de inblandade djuren

Bestämmelser i djurskyddslagstiftningen påverkar hur man får hålla djur. Djur som hålls av människan omfattas av flera bestämmelser i djurskyddslagstiftningen. I djurskyddslagen (2018:1192) fastställs att djur som hålls av människor ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom, och de ska hållas i en god djurmiljö. Här finns också bestämmelser om att den som håller djur ska ha tillräcklig kompetens för att tillgodose djurens behov. Djuren ska också ges tillräcklig tillsyn samt foder och vatten. Förvaringsutrymmen för djur ska ge skydd, vara tillräckligt stora för att djuren ska kunna röra sig obehindrat och de får inte medföra skaderisker för djuren. Djur får heller inte agas, tillfogas skada eller överansträngas.

Det är tillåtet för privatpersoner att hålla grävling, men det är förbjudet att hålla de flesta andra rovdjur. Förbudet mot hållande av rovdjur (hundar och katter undantagna) regleras i Jordbruksverkets föreskrifter om djurskydd för

sällskapsdjur¹⁴ (som gäller alla djur som hålls för sällskap och hobby förutom hund och katt). Av föreskrifterna framgår att det är förbjudet att hålla alla rovdjur utom tamiller och grävling. Det framgår också att djur som man får hålla enligt dessa föreskrifter men där det inte finns specifika regler om hållningen, ska hållas enligt djurparksföreskrifterna¹⁵. Av djurparksföreskrifterna framgår att grävlingar ska hållas i hägn som är minst 600 m² stora. Det finns också regler för hur utrymmet ska utformas och ett grävlingshägn ska ha naturmark med grävsmöjligheter, det ska ha gömställen och det ska finnas tillgång till en lya.

Inom ramen för regeringsuppdraget har Naturvårdsverket och Jordbruksverket uppdragit åt SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd (hädanefter rådet) att bedöma grävlingarnas lidande vid grytanlagsprov med levande grävling. Bedömningen skulle göras med utgångspunkt i dels äldre underlag, såsom betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) och SVA:s studie Fysiologiska reaktioner och beteende hos grävlingar i grytanlagsprov och i andra situationer (Jo2004/468), dels genom en sammanställning och bedömning av eventuell ny kunskap och nytt underlag om grävlingarnas lidande som tillkommit efter dessa utredningar.

Rådet uppger i sitt yttrande bland annat att det har utförts ett fåtal studier av grävlingarnas situation vid grytanlagsprov och resultaten har publicerats i icke granskade vetenskapliga rapporter och examensarbeten. Rådet skriver vidare att ”några studier efter 2004 avseende grytanlagsprov i Sverige eller i övriga nordiska länder har inte påträffats, däremot finns en studie avseende fysiologiska och beteendemässiga förändringar hos grävling i fälla. Att vara instängd i ett litet utrymme utan möjlighet att ta sig ut, kan upplevas stressande för ett djur, oavsett var djuret befinner sig.” I SVA:s studie gjordes olika delförsök med olika hotfulla situationer (behandlingar), bland annat fick grävlingarna sitta i provkitteln där hundar av olika aggressivitet provades. Rådet skriver: ”Alla grävlingar reagerade på behandlingen i kitteln i provgrytet med förhöjd hjärtfrekvens och kroppstemperatur jämfört med två timmar innan och två timmar efter kitteln. Förhöjda kortisolvärden i träck konstaterades framför allt efter behandlingen i provgryt. Grävlingarna var generellt mer aktiva efter behandlingen i provgrytet (efterföljande tre nätter) och efter att ha blivit jagad av ställande hund (efterföljande natt).” Rådet skriver att SVA i sin studie kom fram till konklusionen att den ”belastning grävlingarna utsätts för i provgrytet får återspeglings på hormonvärden och den naturliga beteendepertoaren även förhållandevis lång tid efter behandlingen. Detta i kombination med att grävlingens möjlighet till kontroll i provgrytet är låg innebär att om grävlingen utsätts för denna behandling under längre tid måste därför risken anses stor att djuret utsätts för betydande stress”.

¹⁴ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:15) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby.

¹⁵ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:29) om djurhållning i djurparker m.m.

Rådet skriver vidare: ”Under träningsstillfällena i kitteln syntes en generell ökning av kroppstemperatur och hjärtfrekvens hos grävlingarna, men inga tydliga skillnader mellan hundarnas aggressivitet konstaterades. I de flesta fall var hjärtfrekvens och kroppstemperatur högre under två timmar efter varje behandling än under två timmar innan. Inga signifikanta effekter på kortisolhalterna påvisades. Grävlingarna reagerade på hundarna i provgrytet med att framför allt krypa ihop, vända sig bort från hunden samt genom att nosa och sniffa i luften, men vände ofta tillbaka mot hunden. Grävlingarna ägnade sig också åt aktivt försvar. Den numerära frekvensen utfall, och till mindre del fastbitning, var högre mot aggressiva hundar, men någon statistisk skillnad mellan behandlingsgrupperna gick inte att påvisa. Hundens grad av aggressivitet föreföll inverka på grävlingarnas beteende även efter provet; grävlingarna uppvisade en större aktivitet och rörlighet i sitt hägn efter mötet med högt aggressiva hundar, medan mer lugna, sociala beteenden observerades efter mötet med lågt aggressiva hundar.”

Vidare konstaterar rådet att ”de fysiologiska och beteendemässiga förändringar som ses hos de grävlingar som studerats i samband med grytanlagsprov/träning är likartade de som ses hos grävlingar och andra djur som hålls instängda i olika typer av lådfälla. Till exempel fann White et al. (1991) att hjärtfrekvens, kroppstemperatur, kortisolnivåer och aktivitet ökade hos rödräv som fångats i lådfälla. Oavsett om djur utsätts för olika stressorer när de är instängda i en provkittel respektive fälla, är djurens möjligheter att kontrollera situationen kraftigt begränsad och det saknas flyktväg. Studier på djur i lådfälla styrker uppfattningen att grytanlagsprov är förenat med stress och risk för lidande för grävlingen.”

Vid en samlad bedömning av grävlingarnas lidande konstaterar rådet att det är ett mindre antal grävlingar som studerats och att den individuella variationen är stor avseende uppmätta värden. Rådet har identifierat ett antal riskfaktorer som påverkar graden och varaktigheten av lidandet. Grävlingarnas situation vid grytanlagsprov (och träning) kan delas upp i följande delar, där delar som inte omfattar själva tränings- eller anlagsprovmomentet i sig kan utgöra en risk för grävlingens välfärd, och även kan påverka djurvälfärden under själva träningen eller grytanlagsprovet:

1. Tiden i hägnet innan och efter vistelse i provgrytet.
2. Infångande i hägnet inför träning eller grytanlagsprov.
3. Transport till och från provgrytet.
4. Vistelse i provgrytet med och utan hund.

Angående vistelse i provgrytet skriver rådet följande: ”Grävlingens möjlighet att kontrollera situationen är kraftigt begränsad, vilket är en stark bidragande upplevelse av stress. Grävlingen saknar också möjligheter att komma undan situationen, dvs. fly från grytet. Att hållas instängd, utan möjlighet att ta sig ut om och när man vill, kan vara en stressor i sig. I samband med träning och prov med hund tvingas grävlingen att återkommande konfrontera ett djur som upplevs som en fara vilket kan öka graden av lidandet. Dessa faktorer kvarstår även om djuren

inte har direkt fysisk kontakt med varandra. Schütz et al. (2006) rapporterade att grävlingar i fälla uppvisade fysiologiska och beteendemässiga förändringar överensstämmande med stress, vilket också observerats i andra fällor för levandefångst.”

Sammanfattningsvis skriver rådet: ” Vid en samlad bedömning av punkterna 1–4 konstateras att graden av lidandet för grävlingen beror främst på riskfaktorer som grävlingens oförmåga att kontrollera eller komma undan situationen, grävlingens tidigare erfarenheter, bristande tillvänjning, samt hundens agerande i provgrytet”. Rådet fortsätter: ”För vissa individer kan lidandet på så vis röra sig om enstaka men upprepade moment, t.ex. enbart tiden i provgrytet. För andra individer kan lidandet ha en längre varaktighet samt en adderad effekt som ökar graden av lidande om t.ex. hägnets utformning inte möjliggör naturligt beteende och grävlingarna inte är tama vilket kan addera stress under t.ex. infångande och transport. Sammantaget föreligger en påtaglig risk för lidande som inte är obetydligt för de grävlingsindivider som används för grytanlagsprov.”

Det kan konstateras att underlaget när det gäller studier av grävlingarnas situation vid användning vid grytanlagsproven är begränsat. Mot bakgrund av rådets yttrande och SVA:s studie får det dock anses konstaterat att det föreligger stor risk för att grävlingarna riskerar utsättas för lidande vid proven.

När det gäller frågan om eventuellt lidande för hundarna, anser Naturvårdsverket och Jordbruksverket att hundarna inte längre utsätts för något lidande i samband med grytanlagstestet med levande grävling. Före 2004 fanns inget galler mellan hunden och grävlingen i kitteln, vilket gjorde att de kunde komma åt att bita varandra. Det kunde då uppstå skador på både hundarna och grävlingarna.¹⁶ Efter det att man försett kitteln med galler finns det inte längre någon risk för fysiska skador på hundarna. Hunden är heller inte instängd utan kan välja om den vill gå fram till grävlingen eller inte. Vi anser därför att hunden inte utsätts för någon stress liknande den som grävlingen känner, eftersom hunden har en helt annan valmöjlighet vid grytanlagsprovet.

---

¹⁶ Nordenberg, L. 2001. Fältstudie av grävling i grytanlagsprov. Fördjupningsarbete, Veterinärlinjen, Sveriges Lantbruksuniversitet.

4. Alternativa metoder

4.1 Inledning

I uppdraget ingår att undersöka olika alternativ till grytanlagsprov med levande grävling. Det kan konstateras att det redan idag används olika attrapper, såväl rörliga som orörliga, som alternativ till levande grävling för träning och injagning med grythund. Arbetet med att utveckla och testa dessa alternativ pågår, såväl i Sverige som i andra länder där grytanlagsprov med levande grävling är förbjudet (se vidare kapitel 6). Det förekommer också att hundägare istället för grytanlagsprov testar sina hundar vid grytjaktprov. Här följer en sammanställning av de vanligaste alternativa metoderna.

4.2 Attrapper

4.2.1 Robotgrävling eller roboträv

Ett alternativ till levande grävling är rörliga attrapper, såsom robotgrävling eller roboträv. Det har lyfts både för- och nackdelar med robotgrävling jämfört med levande grävling. En fördel med robotgrävling är att den är outtröttlig, att man kan styra beteendet så att tester blir mer jämförbara, att man slipper riskera att utsätta ett levande djur för stress och slipper hållandet av grävlingar i hägn året om. Därmed kan man utföra fler prov på en dag och tillgängliggöra proven för en större publik, jämfört med om man använder levande grävling vid proven.

En annan fördel med robotgrävling är att den kan utformas så att den (förutom lukt, utseende, rörelsemönster, ljud etc.) får ett standardiserat beteende i en provsituation. Detta skulle göra att testerna skulle kunna bli mer värda som meritering eller som användbar information till hundföraren inför fortsatt träning inför och skarp jakt med sin hund.

Hundar är individer och man kan således förväntas få flera olika reaktioner hos hundar som testas med en robotgrävling, allt ifrån samma beteende som gentemot en levande grävling till ett avvaktande, negligierande eller försiktigt beteende.

SKK anger i en skrivelse som har publicerats på SGK:s hemsida att det nu finns metoder för injagning av unga hundar där en första erfarenhet av grytgångar, hinderpassager och grytvilt kan ges i ett provgryt där grävlingen ersatts av en rörlig attrapp. SKK skriver att metoden är under utveckling och verkar lovande och kan vara ett första steg vid injagning av unga hundar. En fördel är också att attrappen kan göras både som grävling och räva.¹⁷

¹⁷ Skrivelse, daterad 2019-10-04, "Så klarar vi injagning och testning av grythundar utan grytanlagsprov på hägnad grävling" vilken har publicerats bl.a. på SGK:s hemsida, <https://grythundklubben.se/>.

Representanter från Svenska Grythundklubben (SGK) har också uppgett att de har börjat utveckla en mekanisk grävling och de ser flera fördelar med att använda robotgrävling istället för levande grävling. Som fördelar framförs bl.a. att man kan anpassa träningen efter hunden och att man inte är bunden av att en levande grävling bara får sitta i kitteln i en timme. Det lyfts också fram att hunden antagligen inte upplever någon skillnad mot en levande grävling och att träningen blir mer effektiv när robot används eftersom grävlingens reaktion kan styras till skillnad från en passiv levande grävling.¹⁸

4.2.2 Orörliga attrapper

Ett annat alternativ till levande grävling kan vara någon form av orörliga attrapper som iordningsställts för att likna en grävling, t.ex. ett grävlingsskinn som hänger löst eller träs över ett föremål. Sådana attrapper kan användas i befintliga provanläggningar. Det kan dock vara svårt att få attrapper att fungera fullt ut på samma sätt som ett levande djur. Å andra sidan agerar levande djur som individer olika, beroende på en mängd faktorer såsom testdjurets kondition, hundens beteende och hur många gånger det enskilda djuret utsatts för test. En mer eller mindre tam grävling kan reagera på en hund på ett helt annat sätt än en vild. Vilda grävlingar reagerar också olika, beroende på ålder, status m.m. Med en attrapp kan man framkalla de olika beteenden som man önskar pröva, medan ett levande träningsdjur kan agera på sätt som skiljer sig markant från djuren hundarna ställs inför vid jakt. Med levande grävling som provdjur, istället för t.ex. ett attrappdjur, kan färre hundar testas. Det finns regler för hur länge en grävling får lov att hållas i kitteln och under en timmes prov, vilket är maximala tiden, så hinner man endast genomföra prov på ca fyra hundar. En attrapp kan, beroende på utförande, användas i princip hur många gånger som helst.

4.3 Andra levande djur

Det förekommer i andra länder att till exempel levande räv används istället för levande grävling vid verksamhet liknande grytanlagsprov. I Finland har till exempel farmräv använts för sådana ändamål. Naturvårdsverket och Jordbruksverket kan dock inte se att det skulle innebära en förbättring att ersätta levande grävling med ett annat levande djur. Ett alternativt djur skulle för det första behöva ha samma beteende som en grävling, och det finns inte många djur som har samma beteende. Dessutom ställs hunden inför ett annat djur med annan lukt, annat utseende och andra ljud än grävling, och hunden kan därför agera annorlunda jämfört med hur den skulle agera om den mötte en grävling i en jaktsituation. Om man använder en annan art än grävling vid proven ökar osäkerheten om hur hunden

¹⁸ Ur artikeln Robot kan ersätta levande grävling, Svensk Jakt, 26 augusti 2019. Uppgifterna har också bekräftats vid personligt meddelande med SGK.

beter sig i en jaktsituation när den konfronteras med en grävling. Grundläggande för vårt ställningstagande är dock att det inte finns någon vild art som skulle vara ett alternativ till levande grävling, då det finns en uppenbar risk för att även dessa djur utsätts för stress och psykiskt lidande på samma sätt som grävlingar.

4.4 Inga grytanlagsprov alls

Om det inte skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov i dess nuvarande form, med levande grävling, och man inte heller väljer att göra om grytanlagsprovet till någon annan form, är grytjaktprovet det som skulle kunna utgöra ett alternativ till grytanlagsproven. Grytjaktprovet används redan i dag och skulle även fortsättningsvis kunna användas för att få en oberoende utvärdering av hundens kvaliteter i grytjaktssammanhang och/eller officiellt meritera hunden. SKK har lyft fram just grytjaktprovet som ett redan befintligt alternativ i fall det i framtiden inte skulle finnas möjlighet att göra anlagstest på levande grävling för att testa sin hund och få fram ett möjligt dokumenterat avelsvärde. SKK har i en skrivelse publicerad på bl.a. SGK:s hemsida angett att i och med regelrevisionen 2012 togs ett steg mot att flytta fokus i avelsbedömningen av grythundar från grytanlagsprovet på hägnad grävling till ett mer utvecklat grytjaktprov i naturgryt. SKK skriver att efter regelrevisionen 2012 reducerades grytanlagsprovet till att vara ett enkelt första test där ett godkänt prov var kravet för att få starta på det nyutvecklade grytjaktprovet. Vid det nya grytjaktprovet bedöms hundens egenskaper i ett antal moment som ger viktig vägledning för avel. I samband med regelrevisionen ändrades också rutinerna för domarutbildning där mer fokus lades på grytjaktprovet. SKK skriver vidare att utvärderingen av de nya grytjaktproven gjordes vid en domarkonferens och efter mindre justeringar har de nu ett prov i naturgryt som är ett fullgott avelsverktyg och en domarkår som är utbildad i att göra dessa bedömningar.

I samma skrivelse nämner SKK även problematiken med att använda grävling i tester för hundar som man endast vill jaga räv med. SKK skriver att efter rävens återkomst från skabben har det blivit fler och fler grytjägare som vill ha sina grythundar specialiserade på räv och i princip grävlingsrena. Dessa jägare har helt avstått från grytanlagsproven just för att de provas på grävling. De har jagat in sina hundar i naturgryt och därmed skaffat sig god kunskap om hur man gör detta på ett bra och säkert sätt.¹⁹

SKK, SGK och jägarorganisationer har framfört att ett eventuellt borttagande av grytanlagsproven bör ske under en övergångstid så att det finns förutsättningar för att ta fram alternativa metoder. Detta för att kunna träna och ”jaga in” sin hund på den alternativa metoden och se om den håller en godtagbar nivå. Det är också viktigt att den alternativa metoden kan användas för att dokumentera meriter så att

¹⁹ Skrivelse, daterad 2019-10-04, ”Så klarar vi injagning och testning av grythundar utan grytanlagsprov på hägnad grävling”, vilken publicerats bl.a. på SGK:s hemsida, <https://grythundklubben.se/>.

man utifrån dessa kan välja en hund med de egenskaper man söker. Det har även framförts att det är kostsamt att ta fram alternativa metoder och eftersom det är ett sådant litet antal som håller på med den här verksamheten blir det svårt att bära dessa kostnader för de aktiva inom grytjakten.

Ett alternativ till grytjakt, och därmed även grytanlagsprov, som ibland förts fram skulle kunna vara att jaga grävlingar på annat sätt än genom grytjakt, till exempel vakjakt eller jakt med ställande hund. Även om det redan idag är vanligt att jakt efter grävling bedrivs i annan form ovan mark, kan man inte undvika att någon gång hamna i en situation där det är nödvändigt att bedriva grytjakt om en skadad grävling går ner i ett gryt. Att inte bedriva grytjakt alls är därmed inte ett rimligt alternativ.

5. Konsekvensanalys

En del av uppdraget är att bedöma vilka konsekvenser det skulle få om det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling. I detta avsnitt följer Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets bedömning av de aktuella konsekvenserna.

Sammantaget är Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets bedömning att det inte skulle uppstå några betydande negativa konsekvenser om det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling. Baserat på vad som framkommit i utredningen bedömer vi att ett förbud mot grytanlagsprov med levande grävling skulle medföra förbättrad djurvälstånd, i form av minskat lidande för berörda grävlingar, som sannolikt överväger de eventuella negativa konsekvenserna av ett förbud. Ett eventuellt förbud mot grytanlagsprov med levande grävling bör dock införas med en övergångsperiod för att minska risken för att det ska uppstå negativa konsekvenser.

5.1 Utgångspunkter för konsekvensanalysen

I Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets bedömning av konsekvenserna har vi utgått från den analysmodell som presenteras i Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning vid regelgivning.²⁰

Nedan beskrivs inledningsvis kortfattat nuvarande situation, samt det så kallade "nollalternativet" (dvs. den utveckling som kan förväntas om ingen förändring genomförs). Därefter beskrivs vilka konsekvenser som Naturvårdsverket och Jordbruksverket bedömer kan uppstå vid jämförelsescenariot ("det kontrafaktiska scenariot"), där det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling. Vi beskriver både positiva och negativa effekter som kan uppstå vid jämförelsescenariot enligt vår bedömning.

I linje med Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning bedöms följande typer av konsekvenser:

1. Ekonomiska konsekvenser:
  - Konsekvenser för hushållen
  - Konsekvenser för företag
  - Konsekvenser för offentlig sektor

²⁰ <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/forenkling/handledning-for-konsekvensutredning.html>.

2. Miljömässiga konsekvenser
3. Sociala konsekvenser.

Det bör noteras att flera av de värden som beskrivs nedan inte prissätts enligt normala marknadsmekanismer (exempelvis utifrån kostnader samt i jämvikt mellan utbud och efterfrågan). Det är därför mycket svårt att göra ekonomiska uppskattningar av flertalet av konsekvenserna. Exempelvis är det mycket svårt att sätta ett ekonomiskt värde på aspekter som minskat lidande för djur eller på biologisk mångfald. Det finns förvisso forskningsstudier som har gjort olika skattningar av aspekter som djurvälstånd och biologisk mångfald, men Naturvårdsverket och Jordbruksverket känner inte till att det finns studier som har uppskattat ekonomiska värden på konsekvenser som kan uppstå i det aktuella, specifika fallet. Vi uppskattar därför inte ekonomiska värden för de aktuella konsekvenserna, utan gör istället en mer övergripande bedömning av nettoresultatet på samhällsnyttan vid det aktuella jämförelses scenariot.

Beskrivningen av konsekvenser är på en nationell nivå. Naturvårdsverket och Jordbruksverket bedömer inte att det skulle uppstå specifika, betydande konsekvenser på regional nivå om det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling. Vi gör ingen bedömning av huruvida det kan uppstå konsekvenser i andra länder om det inte längre skulle vara möjligt att göra grytanlagsprov med levande grävling i Sverige.

5.2 Nuläget samt “nollalternativet”

Nuläget beskrivs i tidigare avsnitt i denna redovisning. Kortfattat följer här en sammanfattning av fakta om nulägesbilden.

Enligt uppgift från SGK finns det sex–sju grävlingshägn i Sverige, där de flesta hägn har två–tre grävlingar. Enligt dessa uppgifter finns det cirka 20–25 hägnade grävlingar som hålls för grytanlagsprov i Sverige.

Enligt uppgifter från länsstyrelserna finns det 14 beslut om godkända grävlingshägn, men det finns inga uppgifter om huruvida samtliga av dessa hägn är i bruk, eller hur många grävlingar som finns i hägnen.

Under åren 2012 till början av 2020 har det genomförts totalt 1 367 grytanlagsprov i Sverige, i genomsnitt cirka 170 prov per år. Sett i relation till antalet nyregistrerade hundar av grythundraser hos SKK under motsvarande tidsperiod är det uppskattningsvis cirka fem procent av de registrerade hundarna av grythundraser som genomfört grytanlagsprov under de aktuella åren.

Det är således en förhållandevis liten andel av hundägare till hundar av grythundraser som genomför grytanlagsprov. Enligt beskrivning ovan i denna redovisning finns det flera olika anledningar till att många hundägare väljer att inte göra grytanlagsprov med sina hundar.

Statistik från SKK visar på viss minskning i antalet genomförda grytanlagsprov per år under åren 2012 till och med början av 2020. Baserat på vad som framkommit i utredningen är det svårt att bedöma om den minskande trenden kan förväntas fortsätta under kommande år. Det kan noteras att det pågår utveckling av alternativa grytanlagsprov. De huvudsakliga anledningarna till utvecklingen av alternativa prov är att man vill uppnå ett mer standardiserat prov där alla hundar kan bedömas under liknande förutsättningar, samt att det skulle vara möjligt att genomföra fler prov per dag med alternativa metoder där det inte används levande grävling. Det har inte framkommit något som talar för att antalet grytanlagsprov med levande grävling kan förväntas öka framöver.

De huvudsakliga problem med grytanlagsproven som har framkommit under utredningen är relaterade till djurvälstånd genom att grävlingarna utsätts för lidande i form av stress vid grytanlagsproven.

”Nollalternativet”, dvs. den situation som kan förväntas om det inte skulle genomföras någon regeländring, är enligt vår bedömning att situationen fortsatt kommer vara ungefär som nuläget.

Under utredningen har det inte framkommit indikationer på att grytanlagsproven med levande grävling helt skulle upphöra om det inte genomfördes någon regeländring. Det pågår utveckling av alternativa grytanlagsprov där det inte används levande grävling. Om man skulle utveckla effektiva alternativa prov, som ger samma officiella meritering som nuvarande grytanlagsprov, kan antalet prov med levande grävling förväntas minska. Enligt vår bedömning är det dock inte troligt att prov med levande grävling helt skulle upphöra inom en överskådlig framtid om det inte genomförs någon regeländring. Det har emellertid inte framkommit indikationer på att antalet prov kan förväntas öka om ingen förändring genomförs.

Det kan antas att de identifierade problemen i nuläget, dvs. lidande för berörda grävlingar, skulle vara på liknande nivå även i fortsättningen om grytanlagsproven fortsatt genomförs på samma sätt.

5.3 Konsekvenser om grytanlagsprov med levande grävling inte skulle tillåtas

I detta avsnitt beskrivs vilka konsekvenser som enligt Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets bedömning skulle uppstå vid jämförelsescenariot där det inte längre skulle vara möjligt att göra grytanlagsprov; först de positiva effekterna (nyttorna) och därefter de negativa effekterna (kostnaderna).

En viktig förutsättning för konsekvensanalysen är att det under utredningen har framkommit att det pågår utveckling av olika alternativa metoder där man kan genomföra grytanlagsprov utan levande grävling. Naturvårdsverket och Jordbruksverket antar att grytanlagsprov med sådana alternativa metoder kan komma att genomföras i befintliga anläggningar och befintliga provgryt. En viktig utgångspunkt för analysen är även att grytjaktprov på viltlevande grävling fortsatt kommer att vara tillåtet i jämförelsescenariot där det inte är möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling.

5.3.1 Positiva effekter

De nyttor som skulle uppstå vid jämförelsescenariot är enligt vår bedömning positiva miljömässiga konsekvenser i form av minskat lidande för berörda grävlingar, positiva konsekvenser för privatpersoner som gör en hög värdering av djurvälstånd, samt till viss del även positiva konsekvenser för myndigheter i form av länsstyrelserna som skulle få färre kontrollobjekt i djurskyddskontrollen. Det kan även uppstå positiva konsekvenser för företag; dels i form av ökad efterfrågan för företag som säljer produkter som kan användas för grytanlagsprov utan levande grävling, dels i form av (på sikt) minskade kostnader för anläggningar där grytanlagsproven utförs. Under utredningen har det också framkommit att om alternativa metoder utvecklas så kan fler hundägare komma att efterfråga sådana metoder i syfte att aktivera sina hundar, vilket skulle ge en positiv efterfrågeeffekt för berörda anläggningar.

MINSKAT LIDANDE FÖR BERÖRDA GRÄVLINGAR

Utredningen har visat att grytanlagsproven innebär ett lidande för de grävlingar som används i proven. SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd har beskrivit att proven innebär en stressande situation för grävlingarna när de hålls instängda i kitteln utan möjlighet till flyktväg när de möter grythundarna. Om det inte skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling kan det därmed förväntas medföra minskat lidande för berörda grävlingar.

Det förefaller förvisso vara förhållandevis få grävlingar som hålls i hägn för grytanlagsprov i Sverige, men för de grävlingar som hålls i hägnen kan det alltså

förväntas ge en positiv effekt i form av minskat lidande om de inte används vid grytanlagsprov vid det aktuella jämförelsescenariot.

NYTTA FÖR PRIVATPERSONER SOM VÄRDERAR DJURVÄLFÄRD HÖGT

Djurvälfärd är en fråga som engagerar och ofta får mycket uppmärksamhet i Sverige. Även om det sannolikt är förhållandevis få privatpersoner som känner till grytanlagsproven och vilken situation de innebär för grävlingarna, så finns det generellt många privatpersoner som känner stort engagemang för djurvälfärd och som därmed kan förväntas uppleva en nytta av förbättrad djurvälfärd för de berörda grävlingarna.

För privatpersoner som värderar djurvälfärd högt kan det därmed förväntas uppstå nyttor vid jämförelsescenariot där det inte längre är möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling. Det är emellertid inte möjligt att uppskatta ett ekonomiskt värde för den aktuella nyttan. Det skulle krävas en mer avancerad analys för att uppskatta den ekonomiska nyttan för privatpersoner av minskat lidande för de berörda grävlingarna.

POTENTIELL NYTTA FÖR LÄNSSTYRELSER

Länsstyrelsen är ansvarig för att utföra djurskyddskontroller hos djurhållare. Bland annat har länsstyrelsen kontrollansvar för grävlingar som hålls för grytanlagsprov, som beskrivits ovan. I det aktuella jämförelsescenariot antas antalet hållna grävlingar i landet minska. Länsstyrelsen skulle i så fall få färre kontrollobjekt att ta med i sitt kontrolluttag för djurskyddskontrollen, vilket potentiellt skulle kunna frigöra tid hos länsstyrelsen för andra djurskyddskontroller.

Det är dock förhållandevis få grävlingar som hålls i hägn för grytanlagsprov. Vår utredning visar också att djurskyddskontroller i grävlingshägn görs sällan. Den faktiska nyttan för länsstyrelserna vid jämförelsescenariot är därför antagligen förhållandevis låg, men det får ändå räknas som en potentiell nytta i sammanhanget.

NYTTA FÖR BERÖRDA FÖRETAG

Enligt beskrivning ovan i denna rapport är grytanlagsproven med levande grävling en förhållandevis liten verksamhet i landet. Exempelvis förefaller det endast finnas cirka sex–sju aktiva anläggningar där det bedrivs grytanlagsprov med levande grävling och under senare år har det genomförts i genomsnitt cirka 170 prov per år i hela landet. Givet att det är en så pass liten volym på verksamheten bedömer Naturvårdsverket och Jordbruksverket att det skulle få högst begränsade effekter för företag om det inte längre var möjligt att genomföra grytanlagsprov med levande grävling, se även följande avsnitt nedan.

Det finns dock potentiella nyttor för berörda företag vid det aktuella jämförelsescenariot. Dels kan det uppstå nyttor i form av ökad efterfrågan hos företag som säljer utrustning som kan användas vid alternativa grytanlagsprov, såsom exempelvis utrustning som kan användas till robotgrävlingar. I och med att proven är en förhållandevis begränsad verksamhet skulle den potentiella efterfrågeökningen sannolikt vara liten, men det skulle ändå kunna uppstå viss ökad efterfrågan för de aktuella företagen. Dels kan det även uppstå nyttor för anläggningarna där det i dagsläget utförs grytanlagsprov med levande grävling. Om dessa anläggningar skulle kunna ställa om till att utföra anlagsprov i befintliga provgryt, men med attrapper istället för levande grävling, skulle man kunna genomföra fler prov per dag (dvs. företagets utbud skulle öka). Under utredningen har det också framkommit att om alternativa metoder utvecklas så kan fler hundägare komma att efterfråga sådana metoder i syfte att aktivera sina hundar, vilket skulle ge en positiv efterfrågeeffekt för berörda anläggningar.

Företagens kostnader skulle sannolikt även minska om anlagsproven görs med alternativa metoder. Initialt behöver anläggningarna förvisso göra investeringar för att köpa in attrapper, men på längre sikt kan det förväntas att det medför betydligt lägre löpande kostnader för företagen att genomföra proven med attrapper jämfört med att hålla levande grävlingar för proven.

5.3.2 Negativa konsekvenser

I detta avsnitt beskrivs de potentiella negativa konsekvenser (dvs. kostnader) som kan uppstå vid det aktuella jämförelsescenariot.

Enligt vår bedömning skulle negativa konsekvenser kunna uppstå för berörda hundägare samt för anläggningar som bedriver grytanlagsprov med levande grävling. För samhället finns det risk för potentiella negativa miljömässiga konsekvenser relaterat till eftersök av skadat vilt samt till biologisk mångfald genom bekämpning av främmande arter. Det är viktigt att det finns bra grythundar i landet, men utredningen har visat att själva grytanlagsproven med levande grävling har begränsad betydelse för att det ska finnas bra grythundar i landet. Givet att det kan utvecklas effektiva alternativa metoder där grytanlagsprov kan genomföras utan levande grävling bedöms det därför inte uppstå några betydande negativa konsekvenser vid det aktuella jämförelsescenariot.

NEGATIVA KONSEKVENSER FÖR BERÖRDA HUNDÄGARE

Det är förhållandevis få hundägare till hundar av grythundraser som väljer att göra grytanlagsprov med sina hundar. Det är därmed förhållandevis få hundägare som skulle beröras om det inte längre skulle vara möjligt att genomföra grytanlagsprov med levande grävling. Samtidigt finns det alltså hundägare som väljer att göra anlagsprovet och för dessa hundägare skulle det därmed uppstå negativa

konsekvenser vid det aktuella jämförelsescenariot genom att en tjänst som hundägarna i nuläget efterfrågar inte längre kommer att vara tillgänglig. Vissa hundägare anser att det är viktigt att kunna testa sin hunds anlag för att jaga grävling i gryt och vid jämförelsescenariot skulle det därmed kunna uppstå negativa effekter t.ex. för avelsarbetet med att få fram bra grythundar.

Utredningen har dock visat att grytjaktprovet är ett fullgott alternativ till grytanlagsprovet i syfte att testa hundars anlag för att jaga grävling i gryt. Det finns även förutsättningar för att utveckla alternativa metoder till grytanlagsprov med levande grävling som bör kunna fungera minst lika väl som nuvarande prov med levande grävling. Om det ges en övergångsperiod där alternativa metoder kan tillämpas parallellt med nuvarande anlagsprov bör proven med levande grävling på sikt kunna fasas ut utan att det ger några betydande negativa effekter för berörda hundägare.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket bedömer att det inte uppstår några betydande negativa ekonomiska effekter för berörda hundägare vid det aktuella jämförelsescenariot. Grytjaktprovet ger redan idag meriter som kan höja värdet på hunden, och det finns inte längre något krav på att en hund ska ha genomfört godkänt grytanlagsprov för att få göra grytjaktprov.

NEGATIVA KONSEKVENSER FÖR FÖRETAG

Enligt beskrivning ovan bedömer Naturvårdsverket och Jordbruksverket att det vid jämförelsescenariot kan uppstå positiva effekter för anläggningar där det genomförs grytanlagsprov. Denna bedömning baseras dock på antagandet att anläggningarna ställer om sin verksamhet och genomför grytanlagsprov med attrapper i befintliga provgryt istället för att använda levande grävling. Det är rimligt att anta att de befintliga anläggningarna även skulle lämpa sig mycket väl för grytanlagsprov med attrapper. Om anläggningarna emellertid inte skulle göra omställningen till att använda alternativa metoder i befintliga provgryt skulle anläggningarna istället riskera att behöva läggas ner vid det aktuella jämförelsescenariot. I så fall skulle det därmed uppstå negativa konsekvenser för de aktuella anläggningarna.

Enligt beskrivning ovan finns det endast ett fåtal anläggningar där det bedrivs grytanlagsprov med levande grävling. Som följd av att det årligen genomförs förhållandevis få prov kan det även antas att anläggningarna har förhållandevis låg omsättning från provverksamheten. Den totala kostnaden vid eventuell nedläggning av anläggningar skulle därför troligen vara förhållandevis låg ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, men för den enskilda anläggningen kommer en eventuell nedläggning naturligtvis vara en betydande konsekvens.

NEGATIVA MILJÖMÄSSIGA KONSEKVENSER – EFFEKTER PÅ EFTERSÖK VID JAKT OCH BEKÄMPNING AV FRÄMMANDE ARTER

Utredningen har visat att det är av betydelse för samhället att grytjakt finns att tillgå som en av flera jaktformer. Enligt beskrivning ovan har grytjakten viktig betydelse vid eftersök av skadat vilt samt vid jakt för att bevara den biologiska mångfalden genom att bekämpa främmande däggdjursarter. Alla dessa aspekter har viktig betydelse för samhället och det skulle därmed riskera att medföra betydande negativa konsekvenser för samhället om det uppstår hinder för eftersök, bevarandet av biologisk mångfald och/eller bekämpandet av främmande däggdjursarter.

Det är därför av viktig betydelse för samhället att det finns bra grytjakhundar i landet. Som beskrivits ovan bedömer Naturvårdsverket och Jordbruksverket emellertid att själva grytanlagsprovet med levande grävling har begränsad betydelse för att det ska finnas bra grytjakhundar. Jaktegenskaper hos hundar kan testas vid grytjaktprov, och det värde som grytanlagsprovet tillför i arbetet med att få fram bra grytjakhundar bör kunna uppnås genom användandet av grytjaktprovet och eventuella alternativa metoder istället.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket bedömer därför att det inte kommer uppstå några betydande negativa miljömässiga konsekvenser vid det aktuella jämförelsescenariot. Detta är dock under antagande att det finns effektiva alternativa metoder för att utföra grytanlagsprov utan levande grävling. Enligt beskrivning ovan pågår arbete med att utveckla sådana alternativa metoder, men i dagsläget bedöms det inte finnas befintliga fullgoda alternativ. För att minimera risken för negativa konsekvenser i avelsarbetet med att få fram bra grythundar i landet skulle ett eventuellt förbud mot grytanlagsprov kunna införas med en övergångstid, där alternativa metoder kan tillämpas och testas parallellt med nuvarande grytanlagsprov med levande grävling. Om ett förbud införs utan övergångsperiod finns en risk att det skulle kunna få negativa konsekvenser i avelsarbetet med grythundar, vilket i sin tur skulle kunna riskera att få negativa effekter på eftersök efter skadat vilt och på jakt för att upprätthålla den biologiska mångfalden genom bekämpande av främmande arter.

5.3.3 Samhällsekonomisk nettoeffekt

Som beskrivits i inledningen av kapitel 3 är det mycket svårt att uppskatta ekonomiska värden för de ovan beskrivna konsekvenserna. Naturvårdsverket och Jordbruksverket kan därmed endast göra en mer övergripande bedömning av vilket samhällsekonomiskt nettoresultat som kan förväntas vid ett jämförelsescenario där det inte längre skulle vara möjligt att utföra grytanlagsprov med levande grävling.

Enligt vår bedömning skulle de troliga positiva konsekvenserna, dvs. nyttorna, överväga de troliga negativa konsekvenserna, dvs. kostnaderna, vid ett sådant jämförelsescenario. Enligt vår bedömning skulle det inte uppstå några betydande

negativa konsekvenser för hushåll, företag eller för samhället om grytanlagsprov med levande grävling förbjöds. De positiva effekterna, främst i form av minskat lidande för berörda grävlingar, bedöms därför överväga de negativa konsekvenserna till en samhällsekonomisk nettonytt. Detta resultat gäller dock under förutsättning att ett eventuellt förbud införs med en övergångsperiod där alternativa metoder till nuvarande grytanlagsprov under en period kan tillämpas parallellt med nuvarande prov med levande grävling. Vid ett eventuellt förbud utan övergångsperiod finns det risk för negativa konsekvenser för samhället om det skulle bli ett avbrott i det underlag som kan utgöra hela eller del av information vid avelsarbetet med att få fram bra grythundar.

6. Jämförelse med andra länder

6.1 Inledning

I uppdraget ingår att redogöra för regelverket för grytanlagsprov i ett urval av länder där grytjakt förekommer på ett sätt som är jämförbart med Sverige. Naturvårdsverket och Jordbruksverket har i första hand valt att fokusera på de nordiska ländernas regelverk. Anledningen till detta är de likheter som finns mellan ländernas jaktliga tradition, men även utifrån likheter i ett djurskyddsperspektiv. Vi ger också en kort beskrivning av hur reglerna ser ut i Storbritannien, och då med fokus på riksdelarna England och Skottland, samt Tyskland. Detta för att ge ett något vidare perspektiv än att enbart utgå från de nordiska länderna.

6.2 Danmark

Av *Lov om jagt og vildtforvaltning nr. 265 af 21. marts 2019* framgår att jakt endast får bedrivas på djur inom den jakttid som är angiven för arten. Av *Bekendtgørelse om jagttid for visse pattedyr og fugle m.v.* framgår vilka vilt som är jaktbara i Danmark. Grävling återfinns inte bland dessa och är således fredad i Danmark och jakt på arten är därför inte tillåten.

Utöver detta finns det i *Bekendtgørelse af lov om forbud mod hold af ræve* ett förbud mot att hålla rävar bland annat för pälsproduktion samt för utbildning av hundar för grytjakt. Det danska regelverket tillåter således inte att grävling eller räv används för utbildning av hundar på något sätt.

6.3 Norge

Hållande av vilt för jakt och träning på vilt i fångenskap är förbjudet i Norge och regleras i *Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften)*²¹. Av föreskrifterna framgår att det inte är tillåtet att träna hundar på vilt i fångenskap. Detta innebär att ett anlagsprov inte är möjligt att genomföra i Norge.

---

²¹ § 4-2 Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark, FOR-2020-04-01-565.

6.4 Finland

I Finland anordnas två olika typer av prov kopplade till användning av hund i gryt. Den första typen av prov får enbart bedrivas under samma tid och förhållanden som vid ordinarie jakt på det specifika viltet.²² Dessa prov rör vilt av arterna grävling, räv och mårddhund. Provet är således att jämföra med en vanlig jaktsituation och sker därför på vilda djur.

Den andra provtypen som förekommer i Finland är det så kallade LUT-provet. Detta prov är jämförbart med det svenska grytanlagsprovet. Vid provet får enbart rödrev eller silverräv som fötts upp i fångenskap användas och andra djur, t.ex. grävling, är uttryckligen förbjudna att användas vid proven.²³ Rävarna måste vara friska, i god kondition och vaccinerade. Fysisk kontakt mellan hund och räv är förbjuden. Närvaro av veterinär vid provet är obligatoriskt samt en så kallad provkommitté.

6.5 Tyskland

Grytanlagsprov med levande grävling är möjligt att genomföra i Tyskland. Den lagstiftning som reglerar jakt i Tyskland är *Bundesnaturschutzgesetz, BNatSchG, BGBl. I S. 2542 (Federal Law on Nature Conservation)* samt *Bundesjagdgesetz, BGBl. I S. 2849 (Federal Law on Hunting)*²⁴.

6.6 Storbritannien

Varken det engelska regelverket eller de särskilda regler som gäller för exempelvis Skottland tillåter användandet av hundar i så kallade anlagsprov. Av den engelska *Hunting Act 2004* framgår att jakt och jakttävling där hund används för jakt på däggdjur enbart är tillåten under vissa omständigheter. Det framgår även att användning av hundar under mark för att driva ut däggdjur enbart är tillåtet i de fall hunden används för att skydda fåglar som hålls och sätts ut för jakt. Endast en hund får då användas vid jakten. Det är således att jämföra med en skyddsjaktsituation, vilket betyder att användandet av hund i gryt varken är tillåten vid allmän jakt eller vid jakttävlingar eller prov.

²² 24 § jaktförordning 12.7.1993/666.

²³ Luolakoirien taipumukokeiden säännöt, s. 13.

²⁴ Verbandsordnung über die Durchführung von Brauchbarkeitsprüfungen für Jagdhunde in Sachsen-Anhalt sid. 10.

Jakt efter räv och grävling med hjälp av hundar är olagligt i Skottland enligt bestämmelserna i lagen om skydd av vilda däggdjur.²⁵ Lagen tillåter ett undantag för skydds jakt på räv i syfte att skydda landsbygds- och miljöintressen. Hundarna måste då hållas under kontroll och endast användas för att driva ut räven till jägare som ges möjlighet att skjuta räven. Lagstiftning ger inte stöd för att använda hund eller grävling/räv för tävling eller utbildning då undantaget från lagens huvudregel enbart avser skydds jakt.

Utöver lagen från 2002 ställer lagen om djurhälsa och välfärd²⁶ upp en skyldighet att skydda djur mot onödigt lidande när djuret är under tillfällig eller permanent kontroll av människan. Skulle en vild grävling eller räv fångas, i syfte att utbilda en hund eller av andra skäl, skulle den som fångar djuret vara ansvarig för att säkerställa att grävlingen eller räven behandlas bra och inte utsätts för lidande. Det senare utesluter därför användning av levande grävling i ett sådant sammanhang som anlagsprov eftersom det inte kan uteslutas att lidande åsamkas grävlingen.

6.7 Sammanfattning

I alla jämförda länder, med undantag för Tyskland där regionala regler i de olika delstaterna kan förekomma, saknas möjligheten att hålla levande grävling för prov motsvarande anlagsprov och i vissa fall är även grytjakt med hund starkt begränsat eller förbjuden. I Norge och Finland ges möjlighet att utföra motsvarande prov på levande grävling men då i en naturlig miljö under något som kan jämföras med vanlig jakt. Däremot tillåts i Finland grytanlagsprov med räv på ett liknande sätt som grytanlagsprov med grävling genomförs i Sverige.

---

²⁵ Protection of Wild Mammals (Scotland) Act 2002.

²⁶ Animal Health and Welfare (Scotland) Act 2006.

7. Slutsats

Enligt huvudregeln i djurskyddslagen är det förbjudet att använda djur vid tävling eller prov på sådant sätt att djur utsätts för lidande. Förbudet mot att utsätta djur för lidande gäller såväl hunden som provas, som grävlingen som används vid proven. Genom undantag i djurskyddsförordningen är det idag tillåtet att använda levande grävling vid grytanlagsprov. Fördelarna med grytanlagsprov med levande grävling bör dock överväga nackdelarna för att ett undantag från förbudet ska kunna motiveras ur ett samhällsperspektiv. Naturvårdsverket och Jordbruksverket har inom uppdraget undersökt både fördelar och nackdelar med grytanlagsprov med levande grävling. Vi har också undersökt effekterna, såväl positiva som negativa, av att proven tas bort.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket konstaterar att grytjakt kan vara ett viktigt verktyg vid bekämpning av främmande arter. Vi kan också konstatera att det är angeläget att det finns tillgång till väl fungerande grythundar för att kunna slutföra ett eftersök på skadeskjutet vilt som kan förflytta sig ner i ett gryt. Ett ändamålsenligt urval av hundar för avel ger bättre förutsättningar för att få fram grythundar med egenskaper som gör att hunden lämpar sig för grytjakt. Grytanlagsproven kan vara ett sådant urvalskriterium. Bra grythundar som används vid grytjakt innebär att risken för att skada eller stressa grytlevande djur minskar, liksom att risken för att hunden själv skadas minskar. Det har emellertid inte framkommit något under utredningens gång som visar att grytanlagsproven med levande grävling skulle vara en bättre urvalsmetod för att få fram lämpliga grythundar än en alternativ metod, såsom användning av attrapper eller grytjaktprov. Det har också framkommit att många grythundsägare väljer bort grytanlagsprov med levande grävling. Naturvårdsverket och Jordbruksverket har inte heller i övrigt sett att det finns några risker för tydliga negativa samhälleliga effekter om användning av levande grävling vid grytanlagsprov inte längre skulle vara tillåtet.

Enligt yttrande inhämtat från SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd konstaterar rådet att det föreligger en påtaglig risk för lidande hos grävlingar som hålls i fångenskap för att användas vid grytanlagsprov. Att grävlingar som används vid grytanlagsprov uppvisar tydliga tecken på stress framkommer också av SVA:s studie från 2004. Mot denna bakgrund, och med beaktande av att vi inte har funnit några tillräckligt tungt vägande skäl för att grytanlagsprov med levande grävling ska få fortgå, anser Naturvårdsverket och Jordbruksverket sammantaget att det inte är motiverat med ett fortsatt undantag från huvudregeln om förbud mot att utsätta djur för lidande. Grytanlagsproven med levande grävling bör således fasas ut.

Naturvårdsverket och Jordbruksverket anser att det ur ett samhällsperspektiv är angeläget att det även i framtiden finns lämpliga hundar för grytjakt. Grytjakt fyller

en viktig funktion för såväl bekämpning av främmande arter som eftersök av skadat grytlelevande vilt. För att få fram lämpliga grythundar behövs det bl.a. fungerande metoder för att kunna göra ett bra urval. Naturvårdsverket och Jordbruksverket anser därför att användning av levande grävling vid grytanlagsprov bör fasas ut under en övergångsperiod. Skälet till detta är att det ska finnas tid för fortsatt utveckling och testning av alternativ. För att kunna jämföra resultaten av grytanlagsprov med levande grävling med prov som utförts med exempelvis en attrapp, behöver metoderna kunna användas parallellt under en tid som bör omfatta minst ett och helst två avelsled. Eftersom en tik bör vara minst två år innan avel krävs det åtminstone fyra år för att få fram en andra generation. En hund behöver dessutom vara mogen för jakträning, vilket innebär att den bör vara åtminstone ett år. Övergångsperioden bör således vara omkring fem år, för att möjliggöra en jämförelse av grythundarnas egenskaper över två avelsled.

8. Källförteckning

Jordbruksverkets beslut, 1993-04-28, dnr. 34-2919/91.

Jordbruksverkets beslut, 1999-06-16, dnr. 34-1678/99.

Jordbruksverkets yttrande, 2006-02-22, dnr. 34-4103/04.

Nordenberg, L., 2001. Fältstudie av grävling i grytanlagsprov. Fördjupningsarbete, Veterinärlinjen, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Regeringens proposition 2017/18:147, Ny djurskyddslag.

SOU 2011:75, Ny djurskyddslag (Betänkande av utredaren i Översyn av djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll), Stockholm 2011.

Statens veterinärmedicinska anstalts studie Fysiologiska reaktioner och beteende hos grävlingar i grytanlagsprov och i andra situationer, Jo2004/468.

Statens veterinärmedicinska anstalts yttrande, 2004-02-26, dnr. 332/99.

Statens veterinärmedicinska anstalts yttrande, 2006-02-01, dnr. 2006/24.

Svenska Grythundklubben, artikeln: Så klarar vi injagning och testning av grythundar utan grytanlagsprov på hägnad grävling, 4 oktober 2019, <https://grythundklubben.se/>.

Svenska Kennelklubbens Regler för grythundsarbete, gäller från 1 juli 2017, <https://www.skk.se/>.

Svensk Jakt, artikeln: Robot kan ersätta levande grävling, 26 augusti 2019, <https://svenskjakt.se/>.